

STŘEDOŠKOLSKÁ ODBORNÁ ČINNOST 2013/2014
Obor 16 - historie

Tomáš Lázna – voják rakousko-uherské armády

Autor práce:

**Richard Lázna
RG a ZŠ města Prostějova
3. N**

Olomoucký kraj

Prostějov 2014

Prohlašuji, že jsem tuto práci vypracoval samostatně, použil jsem pouze literaturu uvedenou v seznamu a postup při zpracování a dalším nakládání s prací je v souladu se zákonem č. 121/2000 Sb. ve znění zákona 303/2013 Sb., o právu autorském a právech souvisejících. Prohlašuji, že tištěná verze a elektronická verze práce jsou shodné.

V Prostějově dne 15. března 2014

Abstract

This thesis describes the investigation of who Tomáš Lázna was, listed among the dead soldiers in the first world war on a memorial in Kostelec na Hané. Some details were found about his military service, circumstances and place of his death, and if and how he was related to the author of the thesis.

Keywords

The first world war, battle of Dęblin, Policzna

Abstrakt

Tato práce popisuje pátrání, kdo byl Tomáš Lázna, uvedený mezi padlými v první světové válce na pomníku v Kostelci na Hané. Byly zjištěny podrobnosti z jeho vojenské služby, okolnosti a místo úmrtí, a jestli a jak byl příbuzný s autorem práce.

Klíčová slova

První světová válka, bitva u Dęblinu, Policzna

Obsah

1	Úvod a cíl práce	5
1.1	Úvod	5
1.2	Cíl práce	5
2	1. světová válka	6
2.1	Boje na východní frontě.....	7
3	Voják Tomáš Lázna	8
3.1	Zjištění data narození	8
3.2	Průběh vojenské služby	8
3.2.1	Kmenový list vojáka Tomáše Lázny.....	9
3.2.2	Bojové nasazení.....	12
4	Boje u Poličné	13
4.1	Svědectví přímých účastníků.....	13
4.2	Místo posledního odpočinku	19
5	Bitvy u Dęblinu	21
6	Rod Tomáše Lázny	25
6.1	Rodokmen Tomáše Lázny	25
6.2	Rodokmen Františky Láznové.....	30
6.3	Žijící potomci Tomáše Lázny.....	32
7	Výsledky práce a závěr	33
8	Informační zdroje	34

1 Úvod a cíl práce

1.1 Úvod

Velká válka, dnes nazývaná 1. světová, byl ve své době největší válečný konflikt, jaký lidstvo poznalo. Vzhledem k tomu, že do tohoto konfliktu byly vtaženy i české země jako součást rakousko-uherské monarchie, dotkla se, vzhledem k množství padlých obyvatel z českých zemí, i mnoha českých rodin.

Padlým v této válce je postaveno v našich zemích mnoho pomníků, téměř v každé obci najdeme památník se jmény jejich padlých obyvatel.

Jedním z mnoha takových památníků je ten, který najdeme vedle staré budovy školy v Kostelci na Hané. Oproti jiným památníkům mne tento zaujal tím, že jméno jednoho z padlých je Tom. Lázna, tedy Tomáš Lázna.

Protože stejné jméno má i můj bratr, napadlo mne zjistit, kdo tento Tomáš Lázna byl, a odhalit nějaké podrobnosti o jeho životě.

1.2 Cíl práce

Přestože na pomníku je uveden pouze den úmrtí a jméno, tak vzhledem k tomu, že je pomník v městečku Kostelec, dá se předpokládat, že byl místním obyvatelem. Stanovil jsem si tedy následující úkoly:

1. Zjistit datum a místo narození tohoto padlého.
2. Podle těchto osobních dat zjistit ve vojenském archivu bližší údaje o průběhu jeho vojenské služby.
3. Zjistit, za jakých okolností a kde padl, případně kde je pohřben.
4. Sestavit jeho rodokmen pomocí osobních údajů a zjistit, zda žijí nějakí jeho příbuzní a zda je příbuzný i se mnou.

Veškeré informace byly vyhledávány v online matrikách a v archivních materiálech, informace o průběhu bojů, kterých se Tomáš Lázna zúčastnil, případně některé fotografie a mapy jsem vyhledal pomocí internetu. Texty psané kurantem v němčině přečetl a přepsal RNDr. Jan Lázna, texty z němčiny a polštiny přeložil Filip Lázna.

2 1. světová válka

První světová válka (před rokem 1939 známá jako velká válka nebo světová válka) byl globální válečný konflikt probíhající od roku 1914 do roku 1918. První světová válka zasáhla Evropu, Afriku a Asii a probíhala ve světových oceánech. Bezprostřední záminkou k válce se stal úspěšný atentát na arcivévodu a následníka trůnu Františka Ferdinanda d'Este. Rakousko-Uhersko odvetou vyhlásilo válku Srbsku, čímž vyvolalo řetězovou reakci vedoucí k světové válce. Během jednoho měsíce se Evropa ocitla ve válečném konfliktu.

Válka vznikla jako důsledek krajního zostření rozporů mezi světovými mocnostmi v zápase o sféru vlivu, kolonie, zdroje surovin, odbytiště a trhy. Nejagresivněji postupovalo Německo, které se k dělení kořisti dostalo později po sjednocení (1871), a v boji o získání nových kolonií se jeho zájmy střetly se zájmy nejsilnějších koloniálních velmocí – Británie a Francie. Neustále vzrůstal i spor rakousko-uhersko – ruský o sféru vlivu na Balkáně.

Už v poslední třetině 19. století se začaly vytvářet spojenecké bloky imperialistických velmocí. Základ těchto bloků položilo v roce 1879 spojení Německa a Rakousko-Uherska nazývané Dvojspolek, ke kterému se v roce 1882 připojila Itálie a vznikl Trojspolek. Francie a Rusko podepsaly spojeneckou smlouvu v roce 1894. V roce 1904 se sblížily Británie a Francie a podepsaly „Srdečnou dohodu“. Dotvoření druhého vojenského bloku, Dohody, se zakončilo podepsáním rusko-anglické smlouvy v roce 1907. Roku 1908 zabrala rakousko-uherská monarchie Bosnu a Hercegovinu.

Německo došlo už na konci prvního desetiletí 20. století k závěru, že je na válku připraveno, že je lépe vyzbrojené než ostatní mocnosti a že čím dříve válka vypukne, tím lépe pro Německo. Sami začít válku se však Němci z vnitropolitických i vnějších politických důvodů neodvážili. Vhodná záminka se německým vládnoucím kruhům naskytl v červnu 1914, kdy rakousko-uherská armáda uskutečnila v Bosně velké vojenské manévry. Obyvatelé Bosny a Hercegoviny se nechtěli smířit s nedávným připojením svého území k Rakousko-Uhersku a jejich odboj podporovalo Srbsko. Manévry se provokativně konaly při srbských hranicích. Následník trůnu František Ferdinand d'Este jako vrchní inspektor rakousko-uherské armády přijel na manévry a na jejich závěr okázale navštívil Sarajevo, hlavní město Bosny. Zde na něj byl 28. června 1914 spáchán srbskými radikály atentát, kterému ještě týž den podlehl on i jeho žena Žofie.

Válka propukla mezi dvěma koalicemi; mocnostmi Dohody a Ústředními mocnostmi. Mocnostmi Dohody při vypuknutí války byly Spojené království (které se do války zapojilo v důsledku německého vpádu do Belgie), Francie a carské Rusko. K Dohodě se připojily další státy, v roce 1915 Itálie a v roce 1917 USA. Ústředními mocnostmi byly v roce 1914 Německo a Rakousko-Uhersko. K Ústředním mocnostem se také přidala Osmanská říše a v roce 1915 Bulharsko. Na konci války zůstaly neutrálními pouze Španělsko, Švýcarsko, Nizozemsko a státy Skandinávie.

Boje první světové války proběhly na několika frontách po Evropě. Na západní frontě boje probíhaly v zákopech (zákopová válka). Přes 60 milionů vojáků bylo mobilizováno od roku 1914 do roku 1918.

Válka skončila vítězstvím Dohody a kapitulací poražených Ústředních mocností. Jako konec světové války je udáván a ve světě oslavován 11. listopad 1918, kdy od 11 hodin zavládlo na všech frontách příměří, podepsané téhož dne v 5.05 hodin ráno německou generalitou. Formálním zakončením války byly smlouvy uzavřené s Ústředními mocnostmi a státy Dohody v rámci Pařížské mírové konference v roce 1919.

2.1 Boje na východní frontě

Když vypukla 1. světová válka, spojenci Ruska, Anglie a Francie na východní frontě neočekávali, že ruská armáda bude tak brzy zmobilizovaná a zahájí svoji bojovou činnost. Carská armáda však vyrazila do pole i přesto, že neměla plné stavy a že jí scházela bojová technika. V srpnu 1914 došlo na severní straně fronty ve Východním Prusku k bitvě u Tannenbergu, kde byla ruská armáda poražena a poté vyhnána z Východního Pruska. Na jižní straně fronty, kde stáli Rusové proti rakousko-uherským jednotkám, se pro ně situace těž nevyvíjela růžově. Ve dnech 23. – 25. srpna proběhla na jižní části fronty bitva u Krašniku, po níž se ruská armáda byla nucena stáhnout.

Dne 26. srpna došlo k prvním bojovým střetům, z nich nejvýznamnější byla bitva o Komárov či bitva o Tomaszów, kde bylo zajato 20 tisíc ruských vojáků. Následovaly další boje, na přelomu srpna a září však došlo k obratu. Ve dnech 2. - 11. září se uskutečnila bitva u Rawa, zvaná též jako bitva o Lvov. V ní ruské jednotky porazily rakousko-uherská vojska a zajaly 350 tisíc jejich vojáků, zčásti se jednalo o vojáky ze slovanských zemí, kteří se vzdali dobrovolně. Českoslovenští zajatci se pak přihlásili do legií. Těmito boji byla zahájena ruská ofenzíva, která je označována jako bitva o Halič.

Ruská 3. a 8. armáda se odhodlala k útoku na Halič a začala vytlačovat rakousko-uherská vojska zpět. Válka se přenesla na rakouské území a v polovině září ustál pohyb fronty. Boje stály Rakousko-Uhersko v roce 1914 na této frontě čtvrt miliónu padlých a zraněných. Mobilní boje se přeměnily ve zdlouhavou zákopovou válku.

Halič (polsky Galicja; ukrajinsky Галичина / Halyčyna; latinsky Galicia) byla jedna z částí habsburského soustátí (později Rakouského císařství a Rakouska-Uherska), zabrána Rakouskem v roce 1772 jako část území Polska, která po roce 1918 spolutvořila Polsko a po roce 1945 byla rozdělena mezi Polsko a sovětskou Ukrajinu (po roce 1991 nezávislou Ukrajinu). Název pochází od stejnojmenného města (dnes Halyč na Ukrajině), které bylo ve 12. – 13. století sídlem haličského, resp. Haličsko-volyňského knížectví.

Vojáci mobilizovaní ze střední a severní Moravy byli nasazeni právě do těchto bojů, dalo se tedy předpokládat, že i Tomáš Lázná bojoval v oblasti ruské fronty v Haliči.

3 Voják Tomáš Lázna

3.1 Zjištění data narození

Na pomníku padlým v 1. světové válce v Kostelci na Hané (obr 1.) jsou vyryta jména padlých občanů městečka. Mezi jinými je tam i jméno Tom. Lázna (tedy Tomáš Lázna) s datem úmrtí 26. 10. 1914 (obr 2.). Tento údaj se stal výchozím bodem pro další pátrání po životním příběhu tohoto padlého.

Řekl jsem si, že dalším nejdůležitějším údajem bude datum a místo narození. Vzhledem k tomu, že jeho jméno je uvedeno na pomníku padlým obyvatelům Kostelce, rozhodl jsem se pátrat v evidenci obyvatel tohoto městečka v době začátku 1. světové války. Navštívili jsme okresní archiv v Prostějově, kde si táta zřídil badatelský list, a mohli jsme si začít půjčovat dokumenty.

V archivu obce Kostelec na Hané jsme našli Matriku obecních příslušníků¹ 1870-1920. K mému velkému zklamání v ní žádný obyvatel s příjmením Lázna nebyl uveden. Byl jsem nešťastný z toho, že mé pátrání tak brzy skončilo, ale když jsme si znovu přečetli seznam archivovaných dokumentů, nacházela se v něm ještě Matrika cizích příslušníků usedlých v obci (1889-1935)². Zde jsem již byl úspěšný a našel jsem záznam o Tomáši Láznovi a jeho rodině. (obr. 3)

Zjištěné údaje o Tomáši Láznovi

Narozen:	30. 12. 1884 Lešany
Povolání:	stolař, pracoval u firmy Kovářík (Prostějovská akciová továrna na stroje a motory F. a J. Kovářík)
Bydliště:	Kostelec č. 300, od 1. 9. 1911
Zemřel:	Padl na ruské frontě u Poličné 26. 10. 1914
Manželka:	Františka Láznová rozená Láznová
Narozena:	16. 2. 1884 v Ohrozimí
Děti:	Jan, narozen 21. 9. 1913 v Kostelci Blažena, narozena 5. 7. 1912 v Kostelci

3.2 Průběh vojenské služby

Když už jsme znali datum a místo narození, bylo možné poslat dotaz na vojenský archiv, zda o tomto padlém jsou v archivu uloženy nějaké dokumenty. Pomohl mi v tom bratr, který v Praze studuje, do archivu osobně zašel a podal žádost o pátrání v archivních fondech. Po dvou týdnech netrpělivého očekávání přišla velká obálka s razítkem Vojenské zařízení 2111 Praha, z čehož mi bylo jasné, že

¹ Státní okresní archiv Prostějov. Archiv městečka Kostelec na Hané, inv. č. 196 –Matrika obecních příslušníků (1870-1920)

² Státní okresní archiv Prostějov. Archiv městečka Kostelec na Hané, inv. č. 198 –Matrika cizích příslušníků usedlých v obci 1889-1935

se s velkou pravděpodobností něco našlo. Uvnitř obálky bylo průvodní sdělení, že v jejich personálních fondech byl nalezen jeho kmenový list (obr. 4 až 7), zápis v matrice pěšího pluku 54 (obr. 8) a karta v kartotéce vojáků padlých v první světové válce vyhotovená podle zápisu v matrice pluku (obr. 9). Kmenový list vojáka je samozřejmě vyhotoven v němčině, přikládám proto překlad zápisů do češtiny. Nevyplněné kolonky na straně 4 nejsou v překladu zahrnuty. Texty, které se nepodařilo přečíst, jsou nahrazeny otazníkem.

3.2.1 Kmenový list vojáka Tomáše Lázný

Ročník odvodu:		1905
List č.:		132
Doplňovací velitelství:		54
Pořadové číslo:		820
Protokol odvodu:	rok:	1905
	dávka:	553
Jméno a příjmení:		Tomáš Lázna
Narozen	místo:	Lešany
	okres:	Prostějov
	země:	Morava
	rok:	1884
Náboženství:		katolické
Dovednost, řemeslo, povolání:		stolář, muzikant
Odveden a zařazen:		14. března 1905 na tři roky v aktivní službě, sedm let v záloze a dva roky v zeměbraně
Zařazen:		1. října 1905
Popis osoby:	vlasý:	hnědé
	očí:	hnědé
	obočí:	hnědé
	nos:	dlouhý
	ústa:	souměrná
	brada:	oválná
	obličej:	oválný
	očkován:	ano
	mluví:	česky
	píše:	česky
	výška v metrech:	1,66
	velikost bot:	10

Změny:

Hodnost	Změna	Rok	Den	Popis
infanterista (pěšák)	zařazen	1905	1.10.	k 6. Feldkompanii (polní rotě)
“	prezentován	1905	16.10.	k aktivní službě
“	podělen	1905	16.10.	kapesným 6 K
trubač roty	přeložen	1907	1.12.	od infanteristů (pěšáků)
“	převeden	1908	9.7.	k střelcům
“	podělen	1908	2.12.	Vojenským jubilejním křížem (Militär Jubileumskreuz)
“	přeložen	1908	31.12.	do zálohy
trubač roty v záloze	navrácen?	1909	26.4.	do neaktivního poměru Doba strávená v mimořádné aktivní službě bude ve smyslu d-§ 37:9 W.V. 2. díl započtena jako tři cvičení ve zbrani
trubač roty v záloze	dvojitý zápočet	1908 /1909	1.10. - - 22.4.	pro výpočet důchodu * invalid. důchodu * N.V.Bl.13.kus z 1909
“	převeden	1911	6.7.	od 6. Feldkompanie k Ebk III ³ Krnov 14.7.1911
“	zařazen	1912	2/10	domovský? Ebk
rezervní pěšák	přeložen	1913	1.5.	od trubačů roty
“	převeden	1913	1.5.	k 3. Feldkompanii (polní rotě) Olomouc 5.5.1913
“	prezentován	1914	4.8.	k aktivní službě u příležitosti všeobecné mobilizace
“	podělen	1914	4.8.	příspěvkem 3 K na obnovení osobního vybavení
“	padl	1914	26.10.	v boji u Poličné Olomouc 29.6.1915

Pozn.: Vojenský jubilejní kříž bylo rakouské vojenské vyznamenání, které založil 2. prosince 1908 císař František Josef I. při příležitosti šedesátiletého výročí jeho nastoupení na trůn. Vyznamenání obdrželi všichni příslušníci rakousko-uherské armády, námořnictva, ale i četnictva, pokud v den výročí byli v prezenční službě alespoň dva roky. Podoba kříže je na obr. 10.

³ Pravděpodobně Ersatzbataillonkader – rezervní batalion (prapor), ty se číslovaly římskými pořadovými číslicemi, může to být také zkratka pro Ergänzungsbezirkskommando – okresní doplňovací velitelství, patřil ale pod EBK 54 Olomouc

Další záznamy o službě:

	1906	1907	1908
Vlastnosti srdce a charakteru	?, tichý, oblíbený		
Stupeň odborného vzdělání	Jako pěšák dobře vzdělaný. Dobře se orientuje v terénu	trubač	střelec
Školní vzdělání, zvláštní znalosti a dovednosti, jazyk mluvení a psaní	Navštěvoval základní školu. Mluví a píše česky.		vaří
Chování ve službě	Velmi poslušný a ochotný; horlivý a spolehlivý.		
Zapsáno	Metalkasattel 30.9.1906	Metalka, 30.9.1907	Metalka, 30.9.1908

Metalkasattel (Metalka) dnes Metaljka (Металка) bylo místo, kde silnice z Goražde do Plevlje procházela tehdejší rakousko-uhersko – tureckou hranici, dnes hranice Bosna a Hercegovina – Černá Hora. Zdá se tedy, že Tomáš Lázna strávil celou základní vojenskou službu na turecké hranici (obr. 11).

Pomocí vyhledávání na internetu se mi podařilo zjistit, že pokračovatelem 54. pěšího pluku byl v novodobých dějinách 72. mechanizovaný prapor, z jehož historie⁴ jsem zjistil, že od bojů v Pádské nížině v roce 1848 nesl pluk na plukovním praporu nápis „Hanáci, držte se!“, a také to, že pluk byl v letech 1906 – 1910 posádkou v Plevlje a Sarajevu, což odpovídá i skutečnosti zjištěné

⁴ 72. mechanizovaný prapor [online] [cit. 2014-03-16]. Dostupné z: http://www.72mpr.army.cz/html/3_02.html

z kmenového listu. Zajímavé je, že v Plevlje byla rakousko-uherské posádka, když toto město bylo již na území Turecka. Našel jsem ale potvrzení této skutečnosti v průvodci Bosnou a Hercegovinou⁵. Cituji:

... Skvostnými lesy přijdeme do hraničního místa *Metalky (Svi/et/o borje 1245 m)*, 12 km vzdáleného. Prohlídka celní a vidování pasů cestovních. Voj. kasárny. Silnici do Plevlje stavělo Rakousko. Hned za hranicemi viděti je divoké tur. hospodářství. Vykácené a spustošené lesy větší poušť kamennou, která se dále také již objevuje. *Za Boljaničem (48 km)* jsou obranné kasárny a cesta níže se v dlouhých zákrutech; v pr. vidíme imponantní hřbet černohorského *Ljubiče*, v 1. holou *Gradinu*.

Plevlje (72 km) 806 m n. m., tur. Tašlidža, má asi 6000 obyv. Jednoduchý hostinec u Goldbergra a Heimbergra. Lépe je noclehovati v cizinském pokoji rakouské posádky. Před vjezdem do města mineme budovy rak. posádky s kasinem v pěkném parku. Nutno představit se rak. konsulu, který opatří prohlídku pasu u tur. úřadů. Uprostřed města stojí krásná džamija a prostorná čaršija, kde možno lacino koupiti tur. zbraně, koberce, filigránské práce ze stříbra a j. Zde také viděti je opravdový tur. život. Poněvadž však obyvatelstvo pohlíží na cizince s nedůvěrou, chraň se vzbuditi pohoršení. Také s fotografickým aparátem jednej opatrně. Nejlépe obrátiti se na místního některého krajana, v jehož průvodu možno vše viděti. Zajímavé je navštívit při západu slunce tur. kasárny na návrší Kršla a vyslechnouti tam denní rozkaz...

3.2.2 Bojové nasazení

Z kmenového listu jsem věděl, že Tomáš Lázna byl mobilizován do 54. pěšího pluku, jehož I., III. a IV. prapor (bataillon) byly v době míru dislokovány v Olomouci, II. prapor v Krnově (německy Jägerndorf). Z organizační struktury⁶ vyplývá, že nadřízeným útvarem tohoto pluku (K.u.k. Infanterieregiment Nr. 54) byla 9. pěší brigáda (9. Infanteriebrigade), jejím nadřízeným útvarem byla 5. pěší divize (5. Infanterie-Division) a ta byla zařazena do I. sboru (I. Korps). Tento sbor byl součástí 1. armády (1. Armee). Podle tohoto pramene byl tento pluk určen k nasazení na frontu proti Rusku v Haliči.

Začal jsem tedy hledat obec Poličná v bývalé Haliči, nyní na území Polska nebo Ukrajiny. Otázkou bylo, jakou transkripci zvolit. Nejdříve jsem zkusil zadat přímo slovo Poličná, získal jsem odkaz na deník legionáře Františka Jemelky⁷. Podle směru postupu jednotek od Lublinu k Varšavě začalo být jisté, že Poličná bude na území dnešního Polska. Zvolil jsem tedy polskou transkripci Policzna a díky získaným odkazům mi začalo být zřejmé, že jsem na dobré stopě.

---

⁵ VELC, Ferdinand. Průvodce Bosnou a Hercegovinou [online] 1907. [cit. 2014-03-16]. Dostupné z: <http://www.dlib.si/stream/URN:NBN:SI:doc-LCIOOWML/68e548of-db3e-414b-aa65-7ba85109d6af/PDF>

⁶ Elektronická encyklopedie historie [online]. [cit. 2014-03-16]. Dostupné z <http://ee.valka.cz/pages/organizace.php?id=2884>

⁷ Deník legionáře Františka Jemelky [online]. 2010. [cit. 2014-03-16]. Dostupné z: <http://jemelkovi.cz/Leg1.html>

4 Boje u Poličné

Z několika pramenů již víme, že Tomáš Lázna padl v boji u Poličné v pondělí 26. října 1914 jako voják 3. roty 54. pěšího pluku. Tento pluk, velitelem byl Joseph Hrozný s čestným titulem Edler (šlechtic) von Bojemil, byl začleněn do 9. pěší brigády, ta do 5. pěší divize, která patřila do I. sboru, jehož velitelem byl Karl Lauterbach, Graf (hrabě) von Kirchbach. I. sbor byl součástí 1. armády velitele generála Viktora Dankla, který si říkal von Krasnik, podle vítězné bitvy u Krasniku v Haliči.

Dalším cílem, který jsem si stanovil, bylo zjistit co nejvíce o bojových akcích v den kdy padl, a dnech předcházejících, abychom si udělali představu, co prožíval v posledních dnech svého života. Začal jsem vyhledávat vše dostupné o bojích v okolí vesnici Policzna, asi 60 km jihovýchodně od Varšavy, nedaleko od silnice Radom – Lublin.

Boje u Policzné byly součástí bojů na východní frontě, na území Haliče, v podzimních měsících roku 1914. Strategicky významným místem byla ruská pevnost Ivangorod (též Ivangrad), dnes Dęblin v Polsku, na břehu Visly, jihovýchodně od Varšavy. Boje v této oblasti jsou označovány jako bitva pod Dęblinem a probíhaly ve dvou vlnách. Pro orientaci v místních názvech přikládám dobovou mapku složenou z několika dílčích částí, převzatých z mapy Rakouska Uherska z roku 1910, dostupné na internetu⁸. Mapka je v obrazové příloze na obrázku č. 12 (pro lepší čitelnost rozdělená na dvě části).

4.1 Svědectví přímých účastníků

Jak je výše uvedeno, prvním zajímavým dokumentem, který jsem na internetu našel, byl deník pozdějšího legionáře Františka Jemelky, který sloužil u 9. roty (kompanie) 54. pěšího pluku a s ním prošel bojovými akcemi než byl zajat a vstoupil do legií. Celý deník stojí za přečtení, nás však zajímá činnost předcházející říjnovým bojům. Ta v deníku začíná červencem 1914, uvádím část textu končící 29. říjnem, tedy tři dny po úmrtí Tomáše Lázný.

„V červenci r. 1914 jsem obdržel žňovou dovolenou, na které jsem se teprve dozvěděl, že se chystá válka. Také za týden (10.7.) jsem byl povolán zpět a 17.7.1914 již odjížděl na východ k Osvěncínu. Válka ještě nebyla, my však již pilně kopali zákopy, každý den na jiném místě. 28.7 odjíždíme do Rozvadova, kde znovu dělány zákopy. 1.srpna 1914 ve 3 hod. ráno alarm a bez snídaně nařízen pochod ke Krasniku (45 km vzdálený) v Rusku. Byl to jeden z nesmyslů provedených rakouskými veliteli. Byl to vlasně útok na Rusko. Útočily 3 bataliony pluku 54. (3000 mužů) 4 škadrony hulánů bez koní (pěšky) žádný doprovod dělostřelectva neb pod. Zkrátka výlet. Nezapomenu nikdy na hvizd první kulky. Šli jsme lesem. Tak 1 a půl až 2 km od Krasníka, slyšeli jsme sem tam výstřely z pušek. Najednou nad námi fiů - a pak zafičela kulka a vlétla do stromu. Jako na povel vojáci, hejtman, poddůstojníci vše bylo na zemi. Nikomu nebylo do smí-

⁸ 3rd Military Mapping Survey of Austria-Hungary. Sheet 39-52 [online]. [cit. 2014-03-16]. Dostupné z: <http://lazarus.elte.hu/hun/digkonyv/topo/200e/39-52.jpg>

chu. Asi za dvě minuty hejtman Mulauer volá ales auf a kupředu. Ačkoliv byl každý utrmácen, od rána hladový (bylo asi 11 a půl. hod), každý hned živější a již nešel přímo, ale od stromu ke stromu.

My měli to štěstí, že jsme šli lesem a nikdo nás neviděl. Nalevo od nás bylo zle. Rusové tam měli totiž střelnici, což naši nevěděli, až bylo pozdě. Jako na střelnici jsou figury margirovány, teď měli Rusové figury živé. Nežli se 1. a 3. batalion odtamtud dostal pryč, byla polovina mužů zdecimována nebo zajata.

Také můj kamarád Boh. Novák ze Sušic tam padl do zajetí. My, jak jsem již řekl, měli štěstí, že kolem nás byl les. Když jsme přišli na kraj lesa a Rusové nás tam zpozorovali, počali nás kropiti kulomety a vším co měli, kanonádou a též pěchota. Mimo to naše části na 1 levé straně v domnění že jsou to ruská vojska, střílely na nás taky. Když náš hejtman viděl tu spoustu ruských linií před námi (napočítal jsem jich 14) rozkázal ales zurik. Teď jsme šli zpět a teprve na této cestě bylo vidět pobité kamarády. Také náš šikovatel Drbálek byl raněn (kulka mu prostrělila obě líce) a sice našimi vojáky. A tak jsme se trmáceli až do půlnoci, přišli jsme k Rozvadovu na smrt unaveni. Tam již námi vyházené zákopy byly obsazeny naší domobranou t.z. landveráky. Jakmile jsme přešli obsazené zákopy, každý sebou buchl, tak jak byl a za okamžik spal. Na druhý den asi v 11 hod. začal jeden za druhým vstávat a shánět se po kuchyni. Nikdo o nich nevěděl. A tak jsme jedli kdo co sehnal. Jablka, mrkev, řepu a pod.

Za 14 dní (18.8.) ačkoliv jsme mysleli, že my již nikde nepůjdeme, když nás tam zůstalo tolik (asi 800), šli jsme znova ku Krásníku. Teď však již celá fronta. Zásobování bylo pramizerné. Tak jednou za 2 - 3 dny oběd, večere a snídani najednou, pak 2 - 3 dny nic. To mělo ten následek, že polovina mužstva dostala úplavici. Plukovní lékař však nikoho marod neuznal a tak jsme se trmáceli v tom bezedném blátě a když ne blátě tak v písku, kterého bylo k nedohlédnutí.

Od Krasníku jsme šli k městu Sandoměři a po 4 dnech v zákopech k Lublinu. Tam po 14 dnů v zákopech, bez ustání v dělostřel. ohni. Ve dne i v noci. Pak nás vystřídali Maďaři a my šli v dešti a blátě k Varšavě, kde hořela fronta. Šli jsme od rána bez ustání až do večera. Pršelo, jen se lilo. V 10 hod večer, kdy už nikdo nemohl, přišli jsme do vesnice. Tady zůstaneme na noc, myslel každý z nás. Bylo tam však tolik vojska, že na to nebylo ani pomyšlení. Přišel rozkaz jíti dále. Já a většina vojáků se mnou jsme si řekli, dále nepůjdeme. Také za vesnicí, kde byla řada stohů, většina pluku se rozběhla hledati nocleh na vlastní pěst. U prvního stohu však již stojí houf a křičí nelez sem, nás je tu plno. Klopýtám k druhému, třetímu, čtvrtému, pátému, všude to samé. Jdu dále a konečně přicházím k nějaké samotě. Obešel jsem ji dokola a vidím ve vnitřku plno vojska. Jdu tedy přímo na zadek do chléva. Otvírám dvéře. Nelez sem je nás tu plno. Nedbám. Vtlačil jsem se dovnitř a do kouta a tak, jak jsem mokrý hned usínám. Teprve ráno jsem viděl, že tam nebylo plno pouze dva četaři, právě od našeho pluku spali v koutě proti mě. Byl jsem pěkně zticha a po chvíli usnul opět, až mne někdo budil a že prý jsem mu ukradl plášť. Po delší hádce, ptám se: Kde jste ho měli? Prý si jej dal usušit krávé na hřbet. Podívám se pod kravičku a ejhle, plášť tam byl, ale v jakém stavu. Zашlapán do kravinců, takže v tom přítmi jej ani vidět nebylo. Ukazují jej četaři. Po hromobití, které se svezlo na kravičku nařídil mi, abych mu jej očistil. Snad kdyby to byl Čech, byl bych to udělal, ale Němci? Ani za nic. Vzal jsem plášť na vidle a poněvadž jsem byl ustrojen, vzal i pušku a venku hodil plášť pod okap a hajdy pryč.

Vyjda od samoty, tak asi půl km, měl jsem pěknou podívanou. Kam člověk pohlédl, samé vojsko. Nešlo však po cestě (tam stáli důstojníci a zastavovali každý svou část, chtějíce jíti ve čtyřstupu) nýbrž napříč přes pole, po dvou, po čtyřech, jak se kde sešli kamarádi. Tak jsme šli až do večera. Všude jsme se ptali, kde je 54. pluk. Nikdo nevěděl. Až ve vesnici Malá Rěčka našli jsme náš

trén. Bedřich Vinkler (kovář ze Sušic) od trénu nám řekl, že za vesnicí na louce je naše komando a v druhé vesnici náš pluk. Pluk tam však nebyl, nýbrž trosky pluku. Ze 2800 mužů tam bylo něco přes 300 mužů. Z Olomouce nás jelo 4000. Celé 4 dny trvalo, než se sešla část mužstva a mnozí ani nepřišli, válčili na vlastní pěst za frontou. Tyto pak proháněli polní četníci. Když jsme přišli ku pluku, okamžitě byla prohlídka konzerv (zásobní porce) Tyto byly již dávno snězeny, ukázaly se však prázdné plechovky zdravým dnem a bylo dobře. Zásobování bylo pramizerné. Na pět dní jsme dostali půl bochníku chleba. Ten jsme za den snědli a další dny hladověli. Poddůstojníci však dostávali na pět dní dva a půl bochníku. Co kdo kde mohl, tak jídlo kradl. Bydleli jsme na louce pod stany.

Když byl pluk pohromadě, nařízena zvláštní vizita. Vizita kdo má vši. U naší kompanie zjištěny u 32 mužů. Tito zavřeni do sklepů po 10 mužích. Další rozkaz kdo má vši, musí se okamžitě hlásit a bude zavřen. U každého sklepa stála stráž. Také jsem hlídal jeden. Tu slyším Franto, pojď sem (u sklepa bylo okénko, ve dveřích). Jdu blíže a vidím Metoda Kopala ze Sušic, jak se za dveřmi směje. Ptám se co je pryč abych se hlásil, že mám vši. Zavrou pryč mě s nimi. A povídá: Tady je ti žrádla. Plná bečka, i vodka. Tak po skončení stráže, jsem hlásil anštant v košili a přišel do sklepa. Do rána s pomocí stráže vše z bečky odklidili. Byl tam špek, uzenina, máslo, chleba, sádlo, med, cukr, sušené ovoce a asi 20 l vodky. Majitel byl jistě překvapen, když večer na druhý den přišel pro něco (sklep byl na konci zahrady) a viděl tam stát stráž. To však již bylo pozdě.

Příští den 20. října vyhlášena pohotovost a za hodinu jsme pochodovali k Ivangradu. Šli jsme ne po silnici nebo cestě. Přimo přes pole ve čtyřřstupu, jako na cvičení. Před vesnicí Poličná asi tak kilometr před ní jako když roztrhne plátno a zaduní hrom. Pěchota, kulometry a dělostřelectvo vzalo nás do terče. Každý si dovede představit ten masakr v našich řadách. Teprve teď přišel rozkaz roztáhnout se do linií. Nejhubře byla postižena 9. kompanie. Z prvního čtyřřstupu nezůstal ani jeden, z druhého Met. Kopal, z třetího já, Štěpán Zábranský a Jos. Nevřela. Ze 113 mužů zůstalo 40. Tento zbytek s námi po břiše lezl do vesnice. Před vesnicí po obou stranách silnice jsme leželi až do rána. Ruské dělostřelectvo nás celou noc bombardovalo. Bohudíky stále asi 200 m za nás. Byla to podívaná na ty ekrasitové střely ve vzduchu. A kdyby to nebylo ve válce, vskutku krásný ohňostroj. Do smíchu nám však nebylo. Ráno 21.10. byl útok na vesnici. Ve vesnici však nikoho nebylo. Také střelba přestala i dělstř. Vesnice však celá hořela, a ježto byla celá ze dřeva, do základu mimo kostel a faru shořela. U kostela jsme obsadili ruské zákopy, a ježto Rusové byli za říčkou, kde byl zámek a opevnění, počali na nás střílet. V noci podnikli na nás útok s takovým rámusem, že v nás byla malá dušička. Ráno 22.10 opět útok na zámek. Byli jsme tam první, poněvadž jsme to měli nejbliže. Zajali asi 120 Rusů a 6 kulometů na kolečkách. Vedli jsme je dozadu po 30 vždy 2 stráže vpředu a 2 vzadu. Ačkoliv to bylo pouze 2 km, trvalo nám to dva dny, než jsme přišli zpět. 24.10. právě, když byl dáván v zámeckém parku oběd, začal útok Rusů a v půli oběda padly první granáty do parku. Kdo oběd neměl, již ho nedostal. Maso bylo hned na zemi a vše se hrnulo zpátky. Za chvíli jsme byli všichni v zákopech u kostela. Po dva dny nás Rusové ostřelovali granáty. Zvláště měli spadeno na dvě kostelní věže, vedle kterých byli naši v zákopech. 27 a 28.10. byl klid, 29.10. v 10 hod. ráno náš velitel četař Bílý (důstojníci byli všichni pryč) poslal mne na velitelství, které bylo na faře, abych hlásil, že pravé křídlo ustupuje. Tam mně řekli, že to jest výměna vojska. Ve 12 hod. jdu na faru pro rozkazy. Přijdu na faru, komando pryč. Vidím od fary, nalevo všechno utíká zpět, honem jdu s hlášením, že jest asi ryk-cuk. Četař nařídil zákopem ku kostelní zdi, byla tam díra. Jakmile to nařídil, vše vylítlo ven a trapem do zadu. Jen četař, bubeník, trubač a já jako ordonanc jsme zůstali v zadním zákopu. Rusové zatím nestříleli. Když jsme však vyběhli my, tak spustili. Bubeník Tšpon z Přerova byl zabit, já dostal do patronorny. Rána mne povalila, přes patrony však nešla. Zůstal jsem ležet, mysle že jsem raněn. Po chvíli, když jsem nic necítil, vyskočil jsem a utíkal za kostel.

Také četař a trubač vyvázli dobře, jen horna to odnesla. Za kostelem byla shromážděna 11. kompanie i s velitelem, již se však přes hřbitov hrnuli Rusové. Já jsem nečekal a hajdy pryč. “
(citováno z deníku Františka Jemelky, Dostupné z: <http://jemelkovi.cz/Leg1.html>)

Dalším nalezeným dokumentem jsou vzpomínky očitých svědků událostí souvisejících s boji v říjnu 1914. Původní text v polštině je v textové příloze 1, zde uvádím překlad Filipa Lázny.

Zpráva zaměstnanců dvorce v Policzné týkající se bojů mezi ruskými a rakouskými vojsky ve dnech 20. - 27. října 1914 v blízkosti Policzné.

Poslední tři měsíce, měsíce hrozných bojů války, město naše žilo tak, jak se žije v neustálém stavu vzrušení. Nejedem z našich spoluobčanů řekne, že prožil okamžiky hrozné. Nicméně, čím jsou ve srovnání s těmi, která prožívali obyvatelé vesnic v těsné blízkosti pevnosti Dęblińské, čím jsou ve srovnání s těmi, které prožili naši krajané v zákopech dvou bijících se armád?

Vzpomeňme dny a noci mezi 20. a 27. minulého měsíce, když se ulicemi města posouvala šňůra raněných, a na vozech táhli všechny jejich tábory. Připomeňme si to vzdálené a děsivé, táhlé, několikadenní, vzdálené hřmění hrozné bitvy. Připomeňme zimničné dojemné vyprávění raněných o strašlivé žni smrti.

Ty dny byly nejděsivější pro Radom.

Neničily nás materiální – odehrávaly se někde daleko od nás, v žádném případě jsme si nemohli stěžovat na osobní ztráty, ale kdesi v hloubi se probouzely ony naše instinkty, již ze zvířecích dob pocházející: pud zachování života, strach ze smrti, sounáležitost druhu. To se zvláště rvalo v duši posluchače při naslouchání strašlivým příběhům - fantazie pod vlivem nervového vzrušení zuřivě pracovala, což vyvolávalo hrozné obrazy války ...

"Prošel jsem bitvou u Krasniku a všemi bitvami poblíž Lublinu, prošel jsem ústupy po těchto bojích, a zdálo se mi, že jsem viděl a prošel peklem za života, ale to, čím jsem prošel u Ivangorodu v bitvách v Policzné, bylo stokrát děsivější než peklo" ... řekl nám jeden ze zraněných, voják 13. krakovského pluku - „dítě Krakova“.

Před okresním soudem stála dlouhá řada vozů s raněnými - posílali je na stanici. Na jednom sedí „polský střelec“ a vyšnutým pohledem bloudí kolem, prudce mává rukama, mumlajíc si něco pro sebe. "Je to blázen, vysvětluje nám vedle něj sedící zraněný kamarád, šrapnel padl k jeho nohám, vyhodil ho na pět metrů vysoko, zabil tři vojáky okolo. On spadl nezraněný - ale pomátl se na smyslech "...

"Bojovali jsme na bajonety v lese, stál jsem pod stromem, abych chytil dech. Již třetí den jsme byli v bitvě, vtom zpoza stromu vyskočí ruský voják s bajonetem a již mě má bajonetem zabít, ale Bůh bděl nade mnou, rozmyslel si to a praštil mě pažbou pušky. Rozbil mi hrudník, a pak další dvě rány. Ale prali jsme se! ... " dokončil omdlévajíc.

„Lidé, odkud jdete? ... Kde probíhají takové bitvy?!

"V Policzné" přichází odpověď,

V Policzné, tomto krásném a obyvatelům města Radom dobře známém místě, zdá se, že jen pro potěšení stvořené, kam mnozí z nás bezstarostně vyjžděli na letní dovolenou, hrozná bitva byla vybojována. Odtud se vraceli dvacetiletí s bílými vlasy na hlavě! ...

Zajímavé, někdy útržkovité, příběhy sdělovali nám obyvatelé Policzné. Ze zámku, vystrašení předpověďmi procházející kozáckých důstojníků, odešli téměř všichni, a vzali sebou místního správce, pana St. Targowského, který nemohl snést hrozný nervový napětí a vážně onemocněl. Zůstala hrstka místních úředníků a zvláštní služby správce majetku, která podala výjimečný příklad oddanosti ke svým chlebozárcům. Zůstali jmenovitě: Carolina Raczkowska, hospodyně místního zámku, Edward Bielecki, učeň, Piechowicz, zdravotník, Anthony Czarnecki, kuchař a dva zemědělské dělníci. Tady je jejich zkrácený příběh o prožitých dnech:

„ V předvečer odjezdu, a odjeli všichni, bylo u nás hosty pár kozáckých důstojníků. Radili nám odjet, předpovídali, že bude Policzná oblastí prudkých bojů a může být i bombardována. Sami byli připraveni na cestu, čekali jen na zprávy, takže jedli večeři v čepicích. Na dvoře vojáci hospodařili po svém, ale nikdo tomu nevěnoval pozornost. Všichni očekávali něco hrozného, a podávající se té myšlence, ve strachu chystali na cestu - i ti, kteří nevěřili na příběhy a proroctví a ve smyslu své povinnosti se rozhodli zůstat, pocíťovali strach z toho, co má přijít. Pan T. ovlivněn těmito příběhy a všeobecným vzrušením dostal nervový záchvat. Rozhodli jsme se ho odvézt. Vůz za vozem odjížděly a nikoho dalšího nebraly - až konečně poslední pérák exportovat nemocného správce. Bylo to všechno v úterý 6. října. Středa prošla v klidu, až divně bylo bez vojska, konečně ve čtvrtek vstoupila pruská vojska .

13 dní pobývali Prusové v Policzné . Bylo to 13 dní tvrdé práce. Až konečně 18. v 10 dopoledne odjeli. Ihned po nich přišli kozáci. Po dva dny byl klid , vojska prošla jen velmi málo, až na třetí den , tj. 20. přišel větší oddíl a mnoho důstojníků . Ti tvrdili, že Německo ani Rakušané již nepřijdou. Jak se mýlili ! V 12 hodin v poledne přišel voják se zprávou , v důsledku které všichni rychle odjeli směrem k Swietlikové Woli, kde již ve 3 hodiny svedli bitvu. Bylo slyšet stále se blížící střelbu, vtom se velmi rychle vrátili ruští vojáci – na dvoře začaly hvízdát kulky. Schovali jsme se do sklepa dvorce, vojáci začali střílet z oken a zpoza stěn budov, obklopujících dvůr i park, v prvním patře zařehotal kulomet, což nás vyděsilo. Začali do pokojů nosit první raněné, vyšli jsme je ošetřovat a krmit. Všichni ranění byli Poláci ... Celý den a noc střelba trvala, kulky svištěly okny , čas od času udělaly díry v rámech - čas strávený s raněnými . Z dálky k nám doléhal zvuk děl .

Na druhý den, 22. října, byla situace následující: Rusové vykopali zákopy u zdi parku, na dvoře i v samotném parku; Rakušané asi půl míle od nás, okolo kostela a fary také vykopali zákopy. Střelba z pušek vzrůstala hodinu od hodiny, nakonec ráno kolem osmé zahučela děla. První výstřel nás překvapil ohromně. Šrapnel zasáhl stěny domu, v jehož sklepě jsme seděli. Sypaly se cihly, prach vyplnil naše útočiště, bylo to, jako by se setmělo. Začala létat střela za střelou. Ohlušující hluk doprovázel tříštění bortících se trámů střechy. Nahoře kulomet zuřivě střílel, což nás přivádělo téměř k šílenství. Leželi jsme vedle sebe na zemi, nejedli jsme ani nepili po dva dny . Jeden učeň vycházel čas od času na dvůr a přinášel nám stále stejné zprávy: dělové koule hustě dopadají na dvůr, dům sotva drží, stěna kostela je v troskách ... Tak to trvalo až do pozdních nočních hodin. Nakonec jsme slyšeli strašný křik "Rakušané!" Ruští vojáci kdesi zmizeli - zatímco k nám přišel rakouský důstojník. Učeň mu vysvětlil, že se tady skrývají obyvatelé dvorce – civilové. Na rozkaz důstojníka jsme vyšli všichni na dvůr – ještě jsme se třásli před střelami, které v parku a v polích bylo slyšet neustále, vtom salva! ... několik rakouských vojáků padlo,

ženy začaly hrozne kričat a vsichni rychle běželi zpět do sklepa. Tyto salvy vystřelili ruští vojáci, kteří se uchýlili do nedaleké stodole. Nebránili se však dlouho, obklíčení padli do zajetí.

Tedy 23. října přišli do Policzné Rakušani!

Zdalo se nám všem, že konečně bude klid. Konečně bude možné se zbavit strachu, volně se rozhlédnout a dýchat čerstvý vzduch.

Jak strašně jsme se mýlili.

Než se jakákoliv svobodnější mysl mohla zkrystalizovat, začala nová kanonáda - ozvala se odkudsi z Garbatky ruská děla.

Zoufale jsme si začali hledat úkryt, když domu, ve kterém jsme dříve našli útočiště, hrozilo v každém okamžiku úplné zřícení. Klusajíc, uprostřed kulek praskajících kolem, jsme běželi přes park a v zámeckém sklepě hledali bezpečnější útočiště.

V pátek a sobotu trvala nepřetržitá palba.

Ranění byli ukládáni v zámku, bojíc se kulek, drželi se nás. Střepina ze šrapnelu zranila manželku kuchaře.

Již hluk a strach z nebezpečí na nás přestávaly působit - huře nás trápil hlad. V našem úkrytu nebylo nic k jídlu.

Učeň, když viděl naše hrozné postavení, šel pod kulkami do lihovaru, odkud přinesl brambory a vodu ze studny. Naštěstí kulka zabila tele, jehož masem jsme se živili sami a dávali raněným. Nervy se trochu zklidnily – očekávali jsme s netrpělivostí a strachem konec.

Zdalo se nám, že kanonáda nikdy neskončí, protože se stále zvyšovala, a nakonec dosáhla vrcholu - hluk byl tak děsivý, že slova nebylo slyšet. Shlukli jsme se do skupinek a modlili se třesoucími se rty.

Učni při výpravě na brambory utrl šrapnel polovinu blůzy, a proud vzduchu strhl čepici z hlavy a daleko odnesl.

Přišla noc. V dálce jsme zahlédli oheň - to hořela vesnice. O chvíli později stály v plamenech budovy dvorce.

Plné stodoly, které tak těžce podařilo uchránit od vyrabování, byly vypáleny do základů.

Nakonec s děsivým křikem vpadli ruští vojáci při útoku na bodáky ...

Ten lidský křik byl hrozný, horší než hluk děl.

Dav vojáků se zakymácel a zavrával branou ...

Policzná byla opět v rukou ruské armády, ale boj ještě není u konce.

Po celou neděli, ve dne i v noci hřměla děla.

V tento den se nám zdálo, že konec našeho života se blíží. Unavené nervy už nemohly vydržet neustálé burácení a trvalé obavy. Seděli jsme na trámec mlčice nebo plačice, jíst již nikdo nemohl, zapomněli jsme na raněné, které jsme do té doby krmili. Mnozí začali upadat do podivné lhostejnosti a rezignace. Naštěstí to byl den poslední.

Když střelba začala slábnout, nevěnovali jsme tomu pozornost. Hluk byl pro nás již čímsi obvyklým - koneckonců, byl to pátý den bombardování Policzné. Konečně nad ránem střelba utichla."

Nyní se vše vracelo do normálního života, pokud se naše životy daly nazvat normální. Lidé jsou ale podivně smutní a depresivní - a jak nebýt v depresi, když se musíte neustále dívat na hrozné následky války.

Budovy dvorce byly vypálené -zbývající střechy jsou zcela rozbité, stěny dvorce sotva drží pohromadě, tak jsou rozbity a prošpikovány kulkami. Zámek je strašně zničen. Park i pole jsou rozryta koulemi a zákopy, mezi nimi hustě vyčnívají kříže z čerstvých hrobů – v nich spí, spánkem věčným sbratření, nedávní nepřátelé.

Hrozný pohled ukazuje jeden úhel osudu. Hromady sřatých stromů, zákopy tvoří hrozivou změť. A uprostřed toho všeho vyčnívají lidské ostatky, které ještě nebyly odklizeny. Hrůza vane z každé píďě země ... Není možné popsat strašnou zkázu.

Kostel v Policzné, krásná gotická budova, stojí pravděpodobně poslední rok - je tak zničený, že jsou pochybnosti, zda může být ještě kdy obnoven.

Strašný pohled skýtá interiér. Zavalená sklepení, rozbité oltáře, hromady suti a střepiny granátů. Tím vším sviští a kvílí podzimní vítr a rozléhají se žalostné hlasy kavek. A nad troskami, trámy a strašlivým rumovištěm trčí kříž - jediný pozůstatek velkého oltáře, a na něm neporušená postava Krista, která jakoby svým úsměvem říká: "Pro vás všechny jsem trpěl" ...

Pro doplnění obou vyprávění jsem na internetu vyhledal několik fotografií, je to pohled na zámek (obr. 13) a kostel (obr. 14) v Policzné, významné budovy v tomto místě zmíněné i Františkem Jemelkou, možná byly i jedněmi z posledních, které Tomáš Lázna před smrtí viděl. Také jsem našel dvě fotografie budov v obci, zničených v průběhu těchto bojů (obr. 15).

4.2 Místo posledního odpočinku

V Polsku, které je velmi křesťanskou zemí, bylo samozřejmostí, že se s pietou postarali o zemřelé nejen z polských, ale i z jednotek jiných zemí. Proto je na jeho území velké množství vojenských hrobů. Mapa těchto hrobů⁹ je na obráz-

⁹ Cmentarze I wojny światowej,[online].[cit. 2014-03-16]. Dostupné z :

<https://maps.google.pl/maps/ms?msa=0&msid=213710004850596639426.000487e09b081372248dc>

ku č. 16. Vybral jsem si oblast, ve které probíhala Dęblińska bitva (obr. 17), ze které je patrné, že i v Policzné je vojenský hřbitov. Při hledání informací o tomto hřbitovu jsem našel, paradoxně na stránce pro vodáky, informaci¹⁰, že v roce 1616 byl v Policzné založen vojenský hřbitov, kam byly přeneseny ostatky 1200 vojáků rakousko-uherské armády padlých v říjnu 1914. Na této stránce je také popsána historie obce Policzna. Plné znění v polštině je v textové příloze, vzhledem k tomu, že nemá přímý vztah k mé práci tak její překlad neuvádím, následuje pouze překlad části textu, který je pro další závěry důležitý:

V době 1. světové války se obec Policzna stala dějištěm bitev vedených mezi armádami Ruska a Rakouska v rámci tzv Dęblińskiej operace. Již v říjnu 1914 se ocitly v ohni bojů obce: Policzna, Wilczowola, Świetlikowa Wola, Czarnolas, Wólka Policka, Garbatka, Gródek a Zawada. Do 20.10.1914 pobývala v Policzné ruská vojska. Toho dne došlo k bitvě v Świetlikowej Woli.

V noci z 20. na 21. října Policznou obsadili Rakušané. Sem, ve směru od Czarnolasu dorazil Józef Piłsudski s oddíly 1. brigády polských legií bojujících po boku Rakouska. Ve dnech 22. – 26.10. polští legionáři bojovali v lesích mezi Policznou, Laskami a Anielinem. Rakouský trén, který se nacházel v Policzné, byl ostřelován ruským dělostřelectvem umístěným v pevnostech Dęblin a Zajezerza. Během této bitvy obec přestala existovat. Zkáze podlehl také Wólka Policka, Garbatka, Gródek i Zawada. V roce 1916 byl založen vojenský hřbitov (Głos Ziemi Zwoleńskiej Nr 2/96), na který byly přeneseny ostatky asi 1200 padlých rakouských vojáků, mezi nimi i Poláků z oddílů „Krakovské děti“ a „Staszki“. Na farním hřbitově v Gródku bylo pochováno asi 1000 vojáků.

Na hřbitově v Policzné je pomník (obr. 18) s pamětními deskami (pravděpodobně z roku 1996) s malinko rozdílným textem v němčině a polštině, který v překladu zní:

„Zde odpočívají vojáci 1. armády Rakousko-Uherska a „Krakovské děti – Staszki“, kteří padli v době první světové války v bitvě 23./24. října 1914. Leží zde 1200 vojáků rakousko-uherských a 150 vojáků polských. Čest jejich památce“.

S velkou pravděpodobností se dá předpokládat, že pokud byl Tomáš Lázna pohřben na bojišti v označeném hrobě, byly i jeho ostatky přeneseny buď do tohoto hromadného hrobu nebo do zmíněného hromadného hrobu v Gródku¹¹, který leží asi 3 km východně od Policzné. Fotografie pamětní desky hromadného hrobu z 1. světové války, která připomíná i oběti 2. světové války, je na obr. 19. V dalších vojenských hrobech blízko Policzné (Brzustow, Zitkovice) jsou podle nápisů pohřbeni výhradně polští vojáci (legionáři jednotek J. Piłsudského) .

¹⁰ Witold Batte . STER Warka – Spływy Kajakowe Pilica, Wisła i Radomka [online] .[cit. 2014-03-16]. Dostupné z: <http://www.stero.pl/2009/09/14/policzna-przesliczna-czarnolas-jan-kochanowski>

¹¹ Gródek - cmentarz wojenny - I wojna [online].2011.[cit. 2014-03-16]. Dostupné z: <http://www.dobroni.pl/rekonstrukcje,gradek-cmentarz-wojenny-i-wojna,9100>

5 Bitvy u Dęblinu

Pro doplnění představy o průběhu bojů připojuji objektivní popis bojové činnosti v bitvě probíhající v okolí Policzné sepsané vojenským odborníkem¹². Originální text v polštině je v textové příloze 2, zde opět uvádím překlad Filipa Lázny.

Průběh bitvy 10. – 11. října 1914

Východně od města Pulawy se snažil německý generál Gallwitz obsadit předmostí Visly v okolí Góry Pulawské tak, aby zabránil ruským vojskům v přechodu přes řeku. Levé křídlo skupiny gen. Galwitze se posunulo pod Kozienice. 10. října se snažili Rusové na celé frontě přepravit svá vojska přes Vislu. 21. divize III. kavkazského sboru se u Pawlovic, kde nebyl most, přepravoval na loďkách, k večeru se soustředil u Kozienic. 52. divize přecházela řeku přes most u Dęblinu, shromáždila se na východ od Mozolic, do bojů zatím nezasahovala. XVI. sbor přepravil jednu brigádu dělostřelectva u Kazimierze. Výsledek bojů byl pro Rusy neúspěšný, překročení řeky IV. Ruskou armádou se nezdařil, ruský generál Evert se rozhodl stáhnout granátnický sbor a XVI. Sbor na pravý břeh řeky z obavy, že by náhlý nápor vody mohl zničit přemostění. Počítal při tom s tím, že III. kavkazský sbor útokem z boku ulehčí situaci u Dęblinu. Němci se dostali u Dęblinu až k Visle a Rusové evakuovali předmostí u Góry Pulawské. Jen 21. divize se udržela na levém břehu. První bitva skončila taktickým a strategickým selháním IV. ruské armády a Rusové byli nuceni přejít u Dęblinu do obraných pozic. Ve dnech 13. – 21. října probíhaly jen menší poziční boje.

Průběh bitvy 22 - 26. října 1914

22. října

Úvodní boj u Jedlnie a Policzné. Kolem poledne se na linii Czarnolas - Policzná - Zagożdżon - Jedlnia setkaly přední hlídky obou stran. Útok rakousko - německý byl pro Rusy překvapením. Do boje vstoupily na ruské straně přední hlídky XVII. sboru (Jedlnia) a III. Kavkazského sboru (Policzná - Czarnolas), na straně německo - rakouské: 12., 46. a 5. divize I. sboru a rezervní gardový sbor. Po několika hodinách boje rakouský I. sbor zatlačil Rusy, jejich XVII. sbor na Kozienice a III. sbor na Garbatku. Německý rezervní gardový sbor nemohl provést předpokládaný útok na Stanisławice, protože jeho křídlo

---

¹² Mjr. Otton Laskowski: *Dęblińsko – Warszawa operacja 14.IX - 3.XI.1914* [online]. [cit. 2014-03-16]. Dostupné z URL: http://www.wielkawojna.az.pl/oper_debl_wars.html

bylo ohroženo příchodem nových ruských sil přes od dolní Pilice (řeka ústící do Wisly mezi Deblinem a Varšavou).

V. sbor rakouský, který neměl větší síly, se přesunul k Lagowu, kde bylo zjištěno, že u Jozefowa, Kazimierze a v oblasti Góry Puławské přecházejí Rusové řeku Wislu. Tato skutečnost oslabila dynamiku V. sboru, který musel vyčlenit značnou sílu na obranu pravého křídla a vytlačení protivníka z oblasti Góry Puławské. Výsledek této úvodní bitvy byl pro Rakušany úspěšný. Vzhledem k očekávanému výskytu Rusů mezi Deblinem a Pulawami, generál Dankl rozhodl posílit své pravé křídlo a zničit protivníka v oblasti Kozienic. V noci z 22. na 23. října urychlili Rusové přesun sil na levý břeh Wisly, celý gardový sbor se přesunul na pravé křídlo III. kavkazského sboru, v oblasti Góry Puławské překročil řeku XXV. sbor, u Pawłowic XVI. sbor, a u Tarnowa oddíl granátníků.. V důsledku těchto opatření došlo 23. října mezi Wislou a Radomkou k velké bitvě. 1. rakouská armáda zapojila do boje všech 7 divízi, zatímco ruská strana jen část sil 4. armády - čtyři a půl divize.

23. října

Pozice se mění ve prospěch Rusů. Na bitevním poli u Deblinu se objevila 9. ruská armáda a gardové sbory, které prošly přes Deblin a XXV. sbor přes Pulawy. Současně 4. armáda, vyztužená XVI. sborem a sborem granátníků, přechází do protiútoků. Podél rakouského I. sboru (gen. Kirchbach) provádí pět divízi přeshraniční útok na Kozienice.

Současně na pravém křídle postupovala přes Policznou rakouská 5. a 14. pěší divize, přes Bogucin na Brzeznic 46. pěší divize, a 12. pěší divize, posílená o 43. střeleckou divizi, od Jedlnie na Stanisławice. Boj se konal v zalesněném, bahnitém, částečně písčitém terénu, bránícímu použití dělostřelectva.

Levé křídlo I. sboru dosáhlo značného úspěchu v útoku, prolomením pozic ruského XVII. sboru. V odpoledních hodinách byl sbor také napaden z oblasti Glowaczowa útokem tří divízi pruské gardy (gen. Litzmann). Rusové ustoupili do Kozienic, ale rakouská vojska se neorientovala v jejich poloze a nevyužila možnost zahnat Rusy do řeky Visly. V. sbor rakouské armády působil ve dvou směrech: 37. honvédská pěší divize na Góru Puławskou, kterou ale nebyla schopna ovládnout, 33. pěší divize na Sarnów, který po těžkém boji ve večerních hodinách obsadila.

Velitel I. rakouské armády (gen. Dankl) obdržel 23. října večer zprávu, že Rusové překračují řeku Vislu u Brzesce a ohrožují pravé křídlo armády. Ve velení armády již přemýšleli o ústupu. Nicméně, velitel V. sboru (gen. Puhallo) se domníval, že 24. října se mu podaří získat kontrolu nad situací a obsadí Góru Puławskou. Tím spíše, že generálu Kirchbachovi (velitel I. sboru), bylo nařízeno, aby mu dal k dispozici značné posily a směřoval je na Lagow.

24. října

Na celé délce fronty od Góry Puławské do Kozienic se odehrávaly prudké boje. 37. honvédská divize nedokázala obsadit Góru Puławskou a ustoupila k Lagowu. Pravé křídlo a střed I. sboru. (14., 5. a 46. pěší divize) s obtížemi

udrželo obsazené pozice. U Policzné byla fronta 1.sboru značně otřesena. Levé křídlo I. sboru (12 pěší divize a 43. střelecká divize – pravděpodobně 43. zeměbranecká divize polních kanónů) nejprve postoupilo vpřed ke Stanislawicím, ale večer muselo ustoupit.

V tento den Rusové zapojili do boje na frontě od Ilžanki do Pilice 13 pěchotních divizí proti sedmi divizím rakouským a dvěma německým divizím. 24. říjen nepřinesl rozhodnutí žádné straně.

V noci z 24. na 25. října, po obdržení zprávy, že 37. honvédská divize nemůže udržet pozice a ustupuje, generál Dankl rozhodl zastavit boje a ustoupit.

25. října

Ve 3 hodiny ráno je vydán rozkaz k ústupu, velitelé obou sborů ale žádali, aby boj nebyl zastaven, protože oba doufali, že 25. října budou schopni dosáhnout toho, čeho nebylo dosaženo v předchozích dnech. Generál Dankl se rozhodl zrušit rozkaz k ústupu a pokračovat v boji.

Na ruské straně 4. armáda, konkrétně její čelní sbory (III. kavkazská a XVII.) byly značně vyčerpány. Ruský generál Evert rozhodl držet obsazené pozice a zapojit granátnický sbor. Počítal také s intervencí 5. armády přecházející řeku Vislu na sever od Pilice. Velitel 9. armády měl v úmyslu pokračovat v útoku třemi sbory (gardový, XXV. a XIV.) na linii Sucha - Zwolen - Siekierki.

Na pravém křídle V. sboru se podařilo za pomoci rakouské 14. pěchotní divize udržet Rusy v Łagówě. Na úseku I. sboru pouze jeho levé křídlo ukázvalo větší aktivitu, marně se snažilo dobít Kozienice. Mezi Radomkou a Pilicou, u Lipy, na sever od Glowaczowa, sbor rezervní gardy (gen. Gallwitz) rozbil ruský sbor granátníků, vytlačil ho na sever, přičemž získal mnoho zajatců. Večer tohoto dne byla situace rakouské armády velmi svízelná, nebyla ale považována za kritickou. Na 27. října byly očekávány posily, 2. pěchotní divize X. sboru. Zbytek divize tohoto sboru byl uvolněn z fronty nad Sanem, a přesunut usilovnými pochody na bojiště u Deblinu, do Radomi se blížily 2. a 9. divize kavalérie (Hauerův jezdecký sbor). Generál Dankl se rozhodl držet se do příchodu X. sboru.

Ruská armáda byla stále v obtížné situaci. Sbor granátníků byl poražen, skupina generála Klębowského (XVII. a XVI. sbor), přitlačený k Visle bojoval z posledních sil. III. kavkazský sbor ztratil ofenzivní schopnosti. Naproti tomu situace 9. ruské armády se výrazně zlepšila. Levé křídlo této armády získalo potřebný prostor pro boj proti pravému křídle 1. rakouské armády. Generál Łęczycký v noci z 25. na 26. října provedl u Policzné silný úder, který otrásl frontou rakouské 5. pěchotní divize která s obtížemi zadržovala nápor protivníka.

Tuto noc se generál Dankl vydal rozkaz k ústupu, vzhledem k situaci 1. armády ohrožené na pravém křídle, zatlačované do středu a postavenou tváří v tvář značné výhodě protivníka, jakož i vzhledem k situaci 9. německé armády na severu, ohrožené na levém křídle. Pruský gardový záložní sbor do-

stal rozkaz k ústupu na Jedlinsk, čímž 1. rakouská armáda ztrácela zabezpečení levého křídla, přitom nebezpečí na pravém křídle na jih od Pulaw stále vzrůstalo.

26. října

Ráno Rusové silně zaútočili na V. sbor, 33. divize V. sboru rakouské pěchoty začala ustupovat na Zwoleń. Ve 13 hodin vydal gen. Dankl rozkaz k všeobecnému ústupu. Velitel 1. sboru chtěl začít ustupovat až v noci z 26. na 27. října, ale jeho divize neodolaly tlaku 4. ruské armády a začaly ustupovat ještě před setměním. Mezi Pilicou a Radomkou ještě zůstala vojska rezervního sboru pruské gardy, který zřejmě nebyl včas informován o ústupu rakouských jednotek a zůstal izolovaný, vystavený napospas odříznutí. Navzdory obtížné situaci byl nakonec 1. sbor mezi 16. a 17. hodinou schopen odpoutat se bez větších ztrát.

1. rakouská armáda ustoupila na linii: ústí Itzanky - Zwoleń - Jedlnia. Ke smělému záměru obratu bitvy u Deblinu nedošlo: Vislu se podařilo přejít příliš velkým ruským silám, které by sedm rakouských a dvě německé divize nemohlo v žádném případě porazit. 1. rakouská armáda ztratila zajetím, zabitím a zraněním asi 50 000 lidí.

Pro představu o místech jednotlivých operací můžeme využít mapu na obrázku 12a (západní část oblasti) a 12b (východní část oblasti), navíc se mi podařilo najít několik situačních map o průběhu fronty v různých dnech. Pro nás jsou nejzajímavější mapky přímo z osudného dne 26. října 1914 (obr. 20 a 21). Modrou barvou jsou označeny jednotky rakousko-uherské a německé, červenou potom jednotky ruské. V rámci armády (např. 1. armee) jsou římskými číslicemi (např. I. a V.) označeny sbory (Korps), arabskými číslicemi divize.

Vypovídající hodnotu pro představu bojových neúspěchů rakousko-uherské a německé armády v těchto bojích na přelomu října a listopadu jsou mapky pozice fronty 10.10. a 15.11.1914 (obr. 22).

6 Rod Tomáše Lázny

Dalším dílčím cílem, který jsem si pro svoji práci stanovil, bylo zjistit, zda je Tomáš Lázna mým, třeba i vzdáleným, příbuzným.

6.1 Rodokmen Tomáše Lázny

Vycházel jsem ze základních údajů, zjištěných ze soupisu obyvatel Kostelce na Hané příslušných domovskými do jiné obce, v tomto případě Lešan. Tomáš Lázna se narodil 30.12.1884 v Lešanech, padl 26.10.1914 na ruské frontě, bydlel v Kostelci v domě č. 300, pracoval jako stolář u firmy Kovářik v Prostějově. Jeho manželkou byla Františka Láznová, rozená Láznová (což mne celkem překvapilo), narozena v Ohrozimi 16.2.1884. Měl dvě děti, Jana, narozeného 21.9.1913, a Blaženu, narozenou 5.7.1912, oba v Kostelci.

Podle data narození a příslušnosti do Lešan jsem začal pátrat po záznamu narození v matrice obce. Matrika dostupná on-line na internetu končí pro obec Lešany rokem 1876. Dotazem na obecním úřadu v Lešanech jsem zjistil, že matrika je uložena v Kostelci. Matrika tam skutečně je, ale paní matrikářka mi vysvětlila, že podle zákona č. 301/2000 sb. smí do matriky nahlížet jen příbuzní vyjmenovaní v § 25 tohoto zákona, což je u záznamu 130 let starého trochu problematické. Nezbylo mi nic jiného, než zkusit jinou cestu, tak jsme se vypravili do okresního archivu v Prostějově pro radu.

Paní v badatelně nám nabídla zapůjčení sčítacích operátů obce Lešany ze sčítání v roce 1900. Zde jsme našli arch příslušný domu č. 104 v Lešanech (obr. 23), kde byli vypsáni jeho obyvatelé, včetně našeho Tomáše Lázny. Zjistili jsme, že jeho rodiči byli Jan Lázna narozený 7.10.1845 v Lešanech a Anna Láznová, rozená Hlaviznová, narozená 4.11.1853 také v Lešanech. Spolu s Tomášem v domě bydleli ještě jeho bratři Jan a František. U obou rodičů je jako povolání uvedeno polní hospodářství, u obou bratrů krejčířství a oba pracovali jako tovární krejčí v továrně na mužské oděvy Mořic Mandl. U Tomáše je uvedeno, že byl v té době truhlářský učedník. Nalezením tohoto záznamu jsem získal další generaci v rodokmenu Tomáše Lázny.

Prohledáváním matrik obce Lešany dostupných on-line na internetu se mi podařilo najít záznam o úmrtí obou rodičů Tomáše Lázny. Shodou okolností jsou vedle sebe na jedné stránce matriky (obr. 24), protože zemřeli den po sobě, oba na španělskou chřipku. Z tohoto záznamu vyplývalo, že oproti zápisu ve sčítacím listu se nenarodil Tomášův otec Jan v Lešanech, ale v Ohrozimi. Toto zjištění bylo zajímavé, protože manželka Tomáše, Františka Láznová, pocházela také z Ohrozimi, vyvstávala tak automaticky otázka jejich příbuzenského vztahu. Doufal jsem, že se mi toto podaří dalším pátráním objasnit.

Prohledal jsem matriku narozených jak obce Lešany¹³, tak obce Ohrozim¹⁴, přičemž Jana Láznu, narozeného 7.10.1845, jsem našel v záznamech matriky

¹³ Kniha narozených farnosti Ohrozim, obce Lešany 1824 – 1876, signatura 9391

ohrozimské na straně 67 (obr.25). Na základě tohoto záznamu jsem se opět posunul v rodokmenu o generaci, zjistil jsem, že rodiči tohoto narozeného byli Jan Lázna a Františka, rozená Všetická.

Zápis je proveden v němčině kurentem 18. století, udělali jsme tedy přepis německého textu s přesným rozložením textu jako v originále a k tomu jeho překlad. Sloupce jsem označil písmeny, jejich význam je následující:

A – rok, měsíc, den narození/křtu, jméno křtícího

B – číslo domu

C – jméno křtěnce

D – chlapec

E – dívka

F – manželské dítě

G – nemanželské dítě

H – otec

I – římskokatolického náboženství

J – protestantského náboženství

K - matka

L – římskokatolického náboženství

M – protestantského náboženství

N – jméno kmotrů

O – postavení

A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O
1845 October Am $\frac{7}{7}$	67	Johann hebamme Vicktoria Přikryl häuslerin von Ohrosim haus Nro 46	/	/			Johann Laz na, Geminer vom Löbl k.k. Drago ner - Regi ment Nro 3, und In wohner von Ohrosinn	/		Franziska, Tochter des Gestorbenen Peter Wssetič ka, Viertler von hier und der Marianna dessen Ehe weib geb. Kosowsky von Staře chowitz	/		Johann Nowotný Marianna	Halblahner von Ohrosim dessen Eheweib
1845 Říjen $\frac{7}{7}$	67	Jan porodní bába Viktorie Přikrylová domkářka v Ohrozimi dům č. 46	/	/		Jan Lázna vojín chvályhod- ného c.k. dragounské- ho pluku č. 3 a obyvatel Ohrozimi	/		Františka, dcera zemřelého Petra Všetický, místního čvrtláníka a Marianny, jeho ženy, roz. Kozovské ze Stařechovic	/		Jan Novotný Marianna	pololáník z Ohrozimi jeho žena	

Pro nalezení rodičů Jana Lázny, který je uveden jako otec Jana, narozeného v r. 1845, se jevilo nejnvhodnější nalézt záznam o jeho sňatku s Františkou Všetičkovou, protože již od pohledu do matriky zemřelých a narozených se jméno Jan Lázna vyskytuje poměrně často. Sňatek by měl proběhnout pravděpodobně v letech 1820 – 1845, žádný takový záznam jsem ale nenalezl. Začal jsem hledat mezi zemřelými po roce 1845, v knize zemřelých se uváděl věk, ve kterém zemřeli, z toho se s přesností asi na 1 rok dal vypočítat rok narození a dali se potom podle toho dotýční najít v knize narozených, kde jsou zase uvedeni jejich rodiče. Jak po Janu Láznovi, tak Františce Láznové, ženě Jana Lázny, jsem pátral opět v matrikách jak obce Ohrozimi, tak Lešany, protože pokud jejich syn žil v Lešanech, mohli bydlet s ním, někdy to tak bývalo.

V knize zemřelých obyvatel Ohrozimi jsem našel na straně 44 zápis o úmrtí Jana Lázny¹⁵, zemřelého na cholera 28.8.1866 ve věku 52 let, byl tedy narozen v roce 1814 a mohl být otcem Jana narozeného r. 1845, dále na straně 4 zápis o úmrtí Františky Láznové, manželky Jana Lázny, která zemřela na cholera 17.3.1851 ve věku 31 let, den po svém dvouletém synu Janovi. Bydleli v Ohrozimi č. 83, u Jana byl uveden dům č. 3. Jiného Jana odpovídajícího věkem, aby mohl mít v roce 1845 syna, jsem nenašel.

V knize zemřelých obce Lešany jsem na straně 41 našel Františku Láznovu¹⁶, manželku Jana Lázny, která zemřela na cholera 14.8.1866 ve věku 49 let (obr. 26) a na straně 75 jejího muže (podle stejného čísla domu) Jana Láznu, který zemřel 11.5.1877 ve věku 60 let (obr.27).

Nyní bylo třeba rozhodnout, která z obou dvojic Jan + Františka je ta správná. K tomu se dalo využít informace, že se babička Tomáše narodila jako Františka Všetičková, a protože Františka zemřelá v Ohrozimi se narodila v roce 1820 a Františka zemřelá v Lešanech v roce 1817, zkusil jsem hledat v knize narozených, která z nich bude ta odpovídající. Františku rozenou Všetičkovu, narozenou 16.1.1818 (obr. 28) jsem našel v knize narozených obce Ohrozim¹⁷ na straně 120. Jejím manželem byl tedy Jan Lázna, narozený podle věku při sňatku asi roku 1817. Tím byl dán směr dalšího pátrání.

Odpovídajícího Jana Láznu, narozeného 15.5.1817 jsem našel na straně 117 knihy narozených obce Ohrozim (obr.29), jeho rodiči byli Jan Lázna a Kateřina Láznová, bydlící v Ohrozimi č. 59. Tím jsme se posunuli opět o generaci dále do minulosti. Začal jsem také pátrat po záznamu jejich sňatku, odhadoval jsem, že svatba proběhla nejpozději v roce 1816, jestliže se jejich syn narodil v roce 1817 a pokud by byl prvorozený. Procházel jsem tedy knihu oddaných obce Ohrozim¹⁸, a brzy jsem našel na straně 31 tento záznam, sňatek Jana a Kateřiny se odehrál 16. 7.1816 (obr. 30).

---

¹⁵ Kniha zemřelých farnosti Ohrozim, obce Ohrozim 1850 – 1889, signatura 9405

¹⁶ Kniha narozených farnosti Ohrozim, obce Lešany 1850 – 1889, signatura 9401

¹⁷ Kniha narozených farnosti Ohrozim, obce Ohrozim 1785 – 1823, signatura 9388

¹⁸ Kniha oddaných farnosti Ohrozim, obce Ohrozim 1785 – 1826, signatura 9397

Opět uvádím přepis německého textu, s tímto významem sloupců:

A – Rok, měsíc a den sňatku	I – jméno nevěsty
B – dům č.	J – náboženství římskokatolické
C – jméno ženicha	K – náboženství protestantské
D – náboženství římskokatolické	L – věk
E – náboženství protestantské	M – svobodná
F – věk	N – vdova
G – svobodný	O – svědkové
H – vdovec	P – postavení

A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P
1816 16ten July Franz Hudez Lokal.	15	Johan Lasna Gemei ner von ihr Löbl k.k. Fuhr wesens Division	/		28	/		Katha rina, Tochter des Mar tin Mi kulka hiesigen häuslers № 55	/		32	/		Felix Hor Mathias Horna	Laner Viertel T?yck von hier
1816 16. červenec František Hudec lokátor německy lokalisierer)	15	Jan Lázna vojín chvály- hodného c.k. vozataj- ského pluku	/		28	/		Kateřina, dcera Martina Mikulky zdejšího domkáře č. 55	/		32	/		Felix Hor(na?) Matěj Horna	lánik čtvrťánik místní ?

Věk Kateřiny pravděpodobně není správný, protože na straně 5 knihy zemřelých¹⁹ je zaznamenáno úmrtí Kateřiny (obr. 31), vdovy po Janu Láznovi, zemřelé 29.7.1851 ve věku 61 let, Ohrozim č. 59, tedy ve stejném domě, kde se narodil Jan. Odpovídal by tomu rok narození Kateřiny 1790, tedy v roce sňatku by jí bylo 26 a ne 32 let. Chyba by tak mohla být i ve věku jejího manžela.

¹⁹ Kniha zemřelých obce Ohrozim 1850 – 1889, signatura 9405

Pokud měl Jan Lázna v době sňatku v roce 1816 stáří 28 let, narodil se kolem roku 1788, bydlel v Ohrozimi č.15. Bohužel jsem v matrice tohoto Jan Láznu ne-našel, zjistil jsem ale podle zápisu na straně 9 knihy narozených²⁰, že v roce 1788 se v Ohrozimi, v domě č. 15, narodil Janu Láznovi a jeho ženě Anně syn Jakub. Tato kniha narozených je první ve farnosti Ohrozim, říkal jsem si, že záznamy nemusí být úplné, nebo se hledaný Jan narodil dříve, než začínají zápisy, také mohla být chyba v jeho věku. V knize zemřelých na str. 89 totiž existuje záznam o úmrtí Jana Lázny z 21.11.1831 zemřelém ve věku 46 a půl roku, čemuž odpovídá rok narození 1785 (obr. 32). Jako bydliště je ale uvedena Ohrozim č. 28.

Celkem náhodně jsem na stránkách děkanství Prostějov našel historii farnosti Ohrozim²¹. Cituji:

„Zmínku o samostatné faře, která spadala pod správu Olomoucké diecéze nalézáme až r. 1350. Za třicetileté války (po r. 1640) ovšem zanikla a farnost Ohrozim i s obcí Lešany byla připojena k Mostkovicím. Samostatná kuracie byla zřízena až r. 1785 a povýšena na farnost byla r. 1858. Farní budova byla znovu vystavěna r. 1785 a zároveň zde byla obnovena samostatná duchovní správa, kterou do té doby vedli faráři z Mostkovic“.

Z toho jsem pochopil, že by ještě některé záznamy mohly být v matrikách Mostkovic. Matrika předcházející ohrozimské, tedy z let 1757 – 1784, obsahuje v jedné knize část matriky narozených, oddaných i zemřelých. Na rozdíl od matrik pozdějších není na konci knihy rejstřík, bylo tedy nutné projít celou knihu záznam po záznamu.

V knize oddaných²² jsem na straně 41 našel záznam o sňatku Jana, syna Matěje Lázny, a Anny, rozené Páclové, ze dne 29.10.1770 (obr. 33). Podle záznamů na str. 349 v knize narozených se jim v roce 1771 narodil syn Ignác, v roce 1781 syn Josef (zemřel ve věku 2 roky) a v roce 1788 syn Jakub (zemřel osm dnů po narození), další děti nejsou v matrice doloženy. Po celou dobu bydleli v Ohrozimi č. 15, je tedy velmi pravděpodobné, že Jan, který si v roce 1816 vzal Kateřinu Mikulkovu a bydlel v Ohrozimi č. 15, musel nějakým způsobem patřit do této rodiny. Nelze ale tvrdit zcela bezvýhradně, že to byl syn Jana a Anny.

Pokud přijmeme předpoklad, že dědečkem Jana Lázny narozeného kolem roku 1788, byl Matěj Lázna, podle záznamu o úmrtí (obr. 34) z roku 1784 na straně 176 knihy zemřelých farnosti Mostkovic²³, babičkou Veronika, uvedená v této knize zemřelých v roce 1784 na straně 173 (obr. 35), otcem Jan a matkou Anna, můžeme vytvořit první variantu rodokmenu po otcovské linii pro Tomáše

²⁰ Kniha narozených obce Ohrozim 1785 – 1823, signatura 9388

²¹ Děkanát Prostějov [online]. 2014. [cit. 2014-03-16]. Dostupné z: http://www.dpv.cz/index.php?option=com_content&task=view&id=26028

²² Kniha oddaných farnosti Mostkovic 1763 – 1784, signatura 9271

²³ Kniha zemřelých farnosti Mostkovic 1764 – 1784, signatura 9272

Láznu (obr. 36). Na záznamech v knize zemřelých je zajímavé, že u Veroniky i Matěje je uvedeno příjmení Hlasna, resp. Hlazna, u Veroniky je počáteční písmeno H přeškrtnuto.

Druhou alternativu rodokmenu by představovala možnost, že otcem Jana Lázny nebyl Matějův syn Jan, ale Jakub, o kterém jsem v matrice²⁴ zjistil, že se narodil 12.5.1759 (obr. 37) a 29.6.1788 se oženil s Marinou (Marií), rozenou Chmelařovou, podle záznamu na straně 3 (obr. 38) knihy oddaných obce Ohrozim²⁵. Bydleli v Ohrozimi č. 37, první doložené dítě, dcera Pavlína, se jim narodila 6.6.1789, ale nevíme-li, zda je rok narození Jana 1788 zcela přesný, mohl by teoreticky být i on jejich synem. Můžeme tak vytvořit druhou variantu rodokmenu Tomáše Lázny po otcovské linii (obr. 39).

Tyto rodokmeny můžeme srovnat s mým rodokmenem (obr. 40), který podle stejných matrik sestavil již dříve pro naši rodinu můj otec, z celého stromu jsem vybral jen otcovskou linii. Srovnáním rodokmenů jsem zjistil, že můžeme za velmi pravděpodobného společného předka považovat Matěje Láznu (asi 1723-1784), možná i jeho syna Jakuba (1759-1829).

6.2 Rodokmen Františky Láznové

Již dříve jsem se zmínil, že Tomáš Lázna z Lešan, jehož otec se narodil v Ohrozimi, se oženil s Františkou Láznovou z Ohrozimi, což vzbuzuje otázku, zda a jak byli příbuzní. Toto bylo předmětem mého dalšího pátrání.

Vyšel jsem ze záznamu sňatku Tomáše a Františky v knize oddaných obce Ohrozim (obr. 41), z kterého vyplývá, že rodiči byl Ondřej Lázna a jeho žena Josefa, rozená Špačková z Kostelce. Záznam o jejich sňatku jsem ani v ohrozimské, ani v kostelecké matrice nenašel. Z „matriky obecní sepsané ke sčítání lidu v roce 1900“²⁶ pro obec Ohrozim je v zápisu u domu č.56 uvedena Josefa, nar. 20.9.1859 a její dcery Marie, Františka Božena a Anna. S nimi bydlel ještě otec Josef, Štěpán Špaček (obr. 42). Josefa, vdova po Ondřeji Láznovi, zemřela 24.9.1927. Hledal jsem v knize zemřelých Ondřeje Láznu, abych podle věku určil rok narození. Záznam jsem našel na str. 3 ve stejné knize zemřelých²⁷, Ondřej zemřel 5.3.1891 (obr. 43) ve věku 32 let a 3 měsíce, v zápisu jsou uvedeni oba jeho rodiče, Jakub Lázna a Magdalena, rozená Špičáková. Narodil se tedy někdy na přelomu let 1858 a 1859. V odpovídající knize narozených²⁸ na straně 152 je zápis o narození Ondřeje (zde ovšem uvedený jako Láziněk – vysvětlím dále) ze dne 13.11.1858. Jako rodiče jsou také uvedeni Jakub a Magdalena, dcera Antonína Špičáka, bydlící v domě č. 71 (obr. 44). Nalezl jsem také záznam o jejich

²⁴ Kniha narozených farnosti Mostkovice 1757 – 1784, signatura 9270

²⁵ Kniha oddaných obce Ohrozim 1785 – 1826, signatura 9397

²⁶ Státní okresní archiv v Prostějově, AO Ohrozim, Matrika obecní 1900, inv. č. 7

²⁷ Kniha zemřelých obce Ohrozim 1890 – 1927, signatura 9406

²⁸ Kniha narozených obce Ohrozim 1830 – 1877, signatura 9390

sňatku 22.7.1845, který je zapsán na str. 29 knihy oddaných²⁹, ze kterého vyplývá, že rodiči Jakuba byli Jan a Kateřina, rozená Mikulková (obr. 45). U Jakuba bohužel není zaznamenán věk, pouze to, že bydlel v domě č. 39 (možná by to mohlo být i č. 59), Magdalena měla 23 let a 5 měsíců, narodila se tedy začátkem roku 1822. Narození Jakuba jsem tedy hledal podle odhadu, že měl v době svatby mezi 23 a 35 roky, že se tedy narodil mezi roky 1810 a 1822. Takový záznam jsem nenašel, ovšem podařilo se mi najít na str. 62 knihy zemřelých³⁰ záznam úmrtí Jakuba Lázny (opět uvedeného jako Lázinek), bydlícího v domě č. 59, který zemřel 17.11.1871 ve věku 53 let (obr. 46), narodil se tedy pravděpodobně v roce 1818. Oba, tedy Jakuba i Magdalenu jsem našel v matrice obce ke sčítání lidu 1870³¹. Z tohoto zápisu (obr. 47) vyplývá, že Jakub se narodil 21.7.1819, Magdalena 15.2.1822 a měli pět synů. U Jakuba je do tohoto zápisu uvedeno i datum úmrtí 18.11.1871, což s odchylkou jednoho dne odpovídá zápisu v knize zemřelých.

Rodiči Jakuba byli Jan a Kateřina rozená Mikulková. Je to ten již dříve uvedený Jan s problematickým narozením kolem roku 1788. Můžeme již tedy sestavit rodokmen po otcovské linii pro Františku Láznovu, manželku našeho Tomáše Lázny.

Pokud bychom počítali s variantou, že pradědem Tomáše byl Jan, měli by společného tohoto předka, byli by tedy spřízněni ve třetím stupni, pokud byl pradědem Tomáše Jakub, byli by spřízněni ve čtvrtém stupni, počítají-li se stupně příbuznosti podle počtu zrození, které vedou ke společnému předkovi. Pravděpodobnější je v tomto případě druhá alternativa, pro příbuzenství do 3. stupně se asi vyžadoval dispens (výjimka ze zákona) církve, některé takové záznamy jsem v matrikách našel (obr. 48). Můžeme tak sestavit rodokmen po otcovské linii (obr. 49), pro Františku Láznovu, manželku Tomáše Lázny.

Závěrem bych chtěl vysvětlit, proč se v matrikách střídá u některých členů rodiny Láznovy příjmení Lázna a Lázinek. Podle vyjádření mého otce, který to zase ví od jiných příbuzných, se Lázinek obvykle říkalo nejmladšímu z rodu Láznů. Například se tak říkalo strýci mého dědy, který byl nejmladší ze sourozenců, z nichž nejstarší byl můj praděd Josef Lázna. Dokladem je třeba záznam úmrtí Františka Lázny v roce 1901, kde je přímo zapsáno Lázna vulgo (tedy řečený) Lázinek (obr. 50). Také Ondřej, otec Františky je v některých záznamech psán Lázna, v některých Lázinek. Pravdou ale je, že z pěti sourozenců byl druhý nejmladší, měl ještě o tři roky mladšího bratra. Jeho otec Jakub je ale v knize zemřelých psán také jako Lázinek. Možná tedy pojmenování Lázinek vznikalo nahodile a spontánně pro rozlišení jednotlivých linií rodu Láznů v Ohrozimi.

---

²⁹ Kniha oddaných obce Ohrozim 1826 – 1883, signatura 9398

³⁰ Kniha zemřelých obce Ohrozim 1850 – 1889, signatura 9405

³¹ Státní okresní archiv v Prostějově, AO Ohrozim, Matrika pro obec Ohrozim 1870, inv. č. 6

6.3 Žijící potomci Tomáše Lázny

Hledání případných potomků Tomáše Lázna se ukázalo jako asi největší problém, protože záznamy o jeho dětech, jejich případných sňatcích a zase o jejich dětech, stejně jako informace o jejich bydlišti je v dosud živých matrikách a dalších materiálech, ke kterým jsem nezískal přístup.

Nakonec jsem vyšel ze vzpomínky mého otce, který asi před patnácti lety viděl ve výloze pohřební služby parte se jménem Jan Lázna, což si samozřejmě zapamatoval, protože má stejné jméno. Vzpomněl si, že tento Jan Lázna bydlel v Bílovicích, což je obec dnes bezprostředně navazující na Kostelec na Hané, mohlo tedy jít o syna Tomáše Lázny, Jana, narozeného roku 1913.

Jeli jsme tedy do Bílovic, kde jsme navštívili obecní úřad a zeptali jsme se starosty, zda znal onoho Jana Láznu a jestli neví o někom z jeho rodiny. Pan starosta nás zavedl k domku kde Jan Lázna žil, ve kterém dosud bydlí jeho vnuk Milan Černý. Ten nám potvrdil, že jeho matka, Jana Černá, byla rozená Láznová a byla dcerou tohoto Jana Lázny. Jan Lázna měl ještě druhou dceru, Růženu, ale syna žádného, jeho osoba tedy byla posledním mužským potomkem této větve rodu Láznových.

Co se týká historie rodiny, ukázal nám hrob Jan Lázny (obr.51), dále nás odkázal do Kostelce na Zdeňka Švédu, bratrance jeho matky. Zdeňka Švédu jsme navštívili, ten nám potvrdil, že je vnukem Tomáše Lázny, jehož jméno je na pomníčku u školy. Také shodou okolností bydlí v domě přímo naproti domu č. 300, kde Tomáš Lázna se svojí manželkou a dětmi bydlel (obr. 52), který je nyní opuštěný. Zdeněk Švéda nám také upřesnil některá data narození a úmrtí příslušníků jeho rodiny. Tento jeho vnuk má také ve svém držení některé předměty s Tomášem Láznou a jeho rodinou spojené. Nalezli jsme u něj např. fotografii Jana Lázny (obr. 53), rodný a oddací list jeho dcery Blaženy (obr. 54 a 55). Největším objevem je však jeho deník, který byl psán v době vojenské služby. Ukázky textů jsou na obr. 56 až 63.

Posledním významným objevem se staly fotografie, které mi zapůjčil Milan Černý, pravnuke Tomáše Lázny. Na první fotografii je Tomáš vyfotografován se svojí jednotkou v Goražde (obr 64) a druhá fotografie je jeho svatební (obr 65).

Tím se moje pátrání po tomto padlém, oběti válečného konfliktu, od jehož vypuknutí letos uplyne 100 let, uzavřelo.

7 Výsledky práce a závěr

Zjistil jsem, že Tomáš Lázna, který padl podle textu na pomníku v Kostelci na Hané 26.10. 1914, se narodil 30. 12. 1884 v Lešanech č. 104 rodičům Janu a Anně Láznovým. Měl dva bratry, vyučil se stolářem, pracoval u firmy Kovářik, oženil se v roce 1911 s Františkou rozenou Láznovou z Ohrozimi. Měli spolu dvě děti, dceru Blaženu a syna Jana.

V letech 1905-1908 si odbyl povinnou vojenskou službu na hranici Rakouska-Uherska a Turecka, o jejím průběhu jsem získal záznamy z vojenského archivu. V červenci 1914 byl mobilizován, odeslán na ruskou frontu do Haliče a padl v bitvě u Policzné, kde byl přímo na bojišti pohřben. Jeho ostatky byly pravděpodobně přeneseny do vojenského hromadného hrobu v Policzné nebo v nedalekém Gródku.

Dále jsem zjistil porovnáním svého rodokmenu s rodokmenem Tomáše Lázny, že máme společného předka Matěje Láznu (asi 1726-1781). Tento Matěj Lázna je současně i společným předkem Tomáše a jeho ženy Františky.

Nalezl jsem také jeho vnuka a pravnuka, se kterými jsme se seznámili. Od vnuka jsme získali další zajímavé informace, především originální deník z doby vojenské služby jeho dědy, jehož obsah by mohl být předmětem samostatné práce. Zjistil jsem z něj, že Tomáš Lázna mimo to, že hrál na trubku i hezky maloval, psal básničky a povídky a měl smysl pro humor.

Mám také dobrý pocit z toho, že jsem jim mohl získané materiály předat a ukázat jim, kde jejich předek padl a kde je asi pohřbený, což doposud nevěděli.

Při zpracování této mé práce se ukázalo, jak významným zdrojem informací v dnešní době je internet, který mi umožnil najít tak velké množství informací z doby pro mě tak vzdálené. Zjistil jsem, kde jsou uloženy archívni materiály, které lze pro bádání, především v oblasti genealogie, využít, jak vypadají záznamy v matrikách od 18. po 20. století, jak obtížné ale je pro nás jejich čtení.

8 Informační zdroje

Státní okresní archiv Prostějov. Sčítací operáty. Rok: 1900, země: Morava, politický okres: Prostějov, soudní okres: Plumlov, obec: Lešany

Státní okresní archiv Prostějov. Archiv městečka Kostelec na Hané, inv. č. 195 – Matrika obecních příslušníků (1869)

Státní okresní archiv Prostějov. Archiv městečka Kostelec na Hané, inv. č. 196 – Matrika obecních příslušníků (1870-1920)

Státní okresní archiv Prostějov. Archiv městečka Kostelec na Hané, inv. č. 197 – Matrika obecních příslušníků (1920-1945)

Státní okresní archiv Prostějov. Archiv městečka Kostelec na Hané, inv. č. 198 – Matrika cizích příslušníků usedlých v obci 1889-1935

Státní okresní archiv Prostějov. Archiv obce Lešany, inv. č. 5 – Matrika obecních příslušníků 1861

Státní okresní archiv Prostějov. Archiv obce Lešany, inv. č. 6 – Matrika obecních příslušníků 1870

Státní okresní archiv Prostějov. Archiv obce Ohrozim, inv. č. 6 – Matrika pro obec Ohrozim 1870

Státní okresní archiv Prostějov. Archiv obce Ohrozim, inv. č. 7 – Matrika obecní 1900

Kniha narozených 1742-1757, oddaných 1742-1763 a zemřelých 1742-1763 farnosti Mostkovice, signatura 9269 [online]. [cit. 2014-03-16]. Dostupné z: <http://actapublica.eu/matriky/brno>

Kniha narozených 1757-1784 farnosti Mostkovice, signatura 9270 [online]. [cit. 2014-03-16]. Dostupné z: <http://actapublica.eu/matriky/brno>

Kniha oddaných 1763-1784 farnosti Mostkovice, signatura 9271 [online]. [cit. 2014-03-16]. Dostupné z: <http://actapublica.eu/matriky/brno>

Kniha zemřelých 1764-1784 farnosti Mostkovice, signatura 9272 [online]. [cit. 2014-03-16]. Dostupné z: <http://actapublica.eu/matriky/brno>

Kniha narozených 1785-1829 obce Ohrozim, signatura 9388 [online]. [cit. 2014-03-16]. Dostupné z: <http://actapublica.eu/matriky/brno>

Kniha narozených 1830-1877 obce Ohrozim, signatura 9390 [online]. [cit. 2014-03-16]. Dostupné z: <http://actapublica.eu/matriky/brno>

Kniha narozených 1824-1876 obce Lešany, signatura 9391 [online]. [cit. 2014-03-16]. Dostupné z: <http://actapublica.eu/matriky/brno>

Kniha oddaných 1786-1874 obce Lešany, signatura 9395 [online]. [cit. 2014-03-16]. Dostupné z: <http://actapublica.eu/matriky/brno>

- Kniha oddaných 1785-1826 obce Ohrozim, signatura 9397 [online]. [cit. 2014-03-16]. Dostupné z: <http://actapublica.eu/matriky/brno>
- Kniha oddaných 1826-1883 obce Ohrozim, signatura 9398 [online]. [cit. 2014-03-16]. Dostupné z: <http://actapublica.eu/matriky/brno>
- Kniha zemřelých 1850-1889 obce Lešany, signatura 9401 [online]. [cit. 2014-03-16]. Dostupné z: <http://actapublica.eu/matriky/brno>
- Kniha zemřelých 1850-1889 obce Ohrozim, signatura 9405 [online]. [cit. 2014-03-16]. Dostupné z: <http://actapublica.eu/matriky/brno>
- Kniha zemřelých 1890-1927 obce Ohrozim, signatura 9406 [online]. [cit. 2014-03-16]. Dostupné z: <http://actapublica.eu/matriky/brno>
- První světová válka [online]. [cit. 2014-03-16]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/První_světová_válka
- Bitva o Halič [online]. [cit. 2014-03-16]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Bitva_o_Halič
- Bitva u Krašniku [online]. [cit. 2014-03-16]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Bitva_u_Krašniku
- Halič [online]. [cit. 2014-03-16]. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Halič>
72. mechanizovaný prapor [online]. [cit. 2014-03-16]. Dostupné z: http://www.72mpr.army.cz/html/3_02.html
- Jubilejní kříž 1908 [online]. [cit. 2014-03-16]. Dostupné z: <http://forum.valka.cz/viewtopic.php/title/Jubilejni-kriz-1908/t/25914>
- VELC, Ferdinand. Průvodce Bosnou a Hercegovinou [online] 1907. [cit. 2014-03-16]. Dostupné z: <http://www.dlib.si/stream/URN:NBN:SI:doc-LCIOOWML/68e548of-db3e-414b-aa65-7ba85109d6af/PDF>
- Turkey 1912 Fieldpost PPC Metalkasattel to Lemberg [online]. [cit. 2014-03-16]. Dostupné z: <http://www.ebay.ca/itm/Turkey-1912-Fieldpost-PPC-Metalkasattel-to-Lemberg-/360799106454>
- Elektronická encyklopedie historie [online]. [cit. 16.03.2014]. Dostupné z: <http://ee.valka.cz/pages/organizace.php?id=2884>
- Deník legionáře Františka Jemelky [online]. 2010. [cit. 2014-03-16]. Dostupné z: <http://jemelkovi.cz/Leg1.html>
- 3rd Military Mapping Survey of Austria-Hungary [online]. [cit. 2014-03-16]. Dostupné z: <http://lazarus.elte.hu/hun/digkonyv/topo/200e/39-52.jpg>
- Cmentarze I wojny światowej [online]. [cit. 2014-03-16]. Dostupné z: <https://maps.google.pl/maps/ms?msa=0&msid=213710004850596639426.000487e09b081372248dc>

Wielka Wojna 1914-1915 [online]. [cit. 2014-03-16]. Dostupné z:
<http://www.wielkawojna.az.pl/index.html>

Cmentarz wojenny w Policznej [online]. [cit. 2014-03-16]. dostupné z:
http://www.wielkawojna.az.pl/cment_policzna.html

Gródek - cmentarz wojenny - I wojna [online]. [cit. 2014-03-16]. Dostupné z:
<http://www.dobroni.pl/rekonstrukcje,gradek-cmentarz-wojenny-i-wojna,9100>

Dwory i pałace w Polsce [online]. [cit.2014-03-16]. Dostupné z:
<http://www.dworypalace.travel.pl/?p=2665>

Urząd Gminy w Policznie [online]. [cit. 2014-03-16]. Dostupné z:
<http://www.policzna.ugm.pl/>

Policzna (22 zdjęć) województwo mazowieckie powiat zwoleński [online].
[cit. 2014-03-16]. dostupné z:
<http://fotopolska.eu/zdjecia/m24609,Policzna.html?zdjeciaOd=1000&zdjeciaDo=2020&sortuj=dataWykonania>

BATTE, Witold. STER Warka – Spływy Kajakowe Pilicą, Wisłą i Radomką [online]. [cit. 2014-03-16]. Dostupné z: <http://www.stero.pl/2009/09/14/policzna-przesliczna-czarnolas-jan-kochanowski>

Obrazová příloha

Obr. 1 Pomník padlým v Kostelci na Hané (Foto autor)

Obr. 2 Deska se jmény padlých na pomníku (Foto autor)

Číslo listu		B. Matrika rodin a osob cizích				usedlých ve zdejší obci.					
Jméno rodinné a osobní, zaměstnání cizí osoby uselilé	Narození (a) dne a roku v obci (okres, země)	Slova		Datum a číslo domov- ního listu	Celo, datum a obec (okres, země), kterou vystavena byla knížka	Od které obce se zdejší obci (dne, měsíc a rok) a v kterém čísle domu byli	U koho je zaměstnán (a) a od kterého dne, měsíce a roku	Nabytí (a)		Vzdělání se pobytu od- chodem, kdy (den a rok) a kam	Země (a) kdy (den a rok) o kde
		svobodněho	ženěho					nikdož na do- máské před- stavení (den a rok)	domovně prá- vní (den a rok)		
Tomáš Ladislav Karlík i. c. 311. Ladislav Lajman Ladislav Lajman dět. Jan Blážen	1884 1884 1884 1884 1884 1884		1	1	Kostelec 1884	1/4 1911 Kostelec c. 300.	1/4 1911 Kostelec Kovářka				1914
Lipička Jan Jel. Křížek c. 321 Terezie Trajčková manželka dět. Božena Růžena Stanislav Pani	1884 1884 1884 1884 1884 1884		1	1	Pleš Kostelec	od r. 1907 Amjat 26/12 1920	Amjat 26/12 1920				
Lučka Václava Petronila v. Balašová dět. manželka dět. Janička Jan Růžena	1884 1884 1884 1884 1884 1884		1	1	Kostelec 1884	1894	Kostelec Amjat 1/2 1918				1894
Ladislav Václav c. 378 Ladislav Václav manželka	1884 1884 1884		1	1	Kostelec 1884	1884	Amjat 12/12 1920				

Obr. 3 Záznam v matrice osob cizích, usedlých v Kostelci na Hané

120

Unterabteilungs-Grundbuchblatt.

Assentiert durch das Ergänzungsbereichskommando (Truppenkörper oder Heeresanstalt)	Erscheint im Assentprotokolle	Mit der laufenden Zahl	Hauptgrundbuchheft (Assentjahrgang)		19.05	Blatt Nr. 84 26 132.					
			Vor- und Zuname <i>Johann Lärna</i>								
			Geburts-	ort	Geburts-	Land	Heimatsberechtigt in	Ortsge-	Geburts-	Geburts-	
											ort
bezirk	Land	Bezirk									jahr
komitat	Land	Komitat									Religion
land	Land	Land	Kunst, Gewerbe, sonstiger Lebens-	beruf							
54	1905	820	1905	14. März	1905	nach der Losreihe auf drei Jahre in der Linie, sieben Jahre in der Reserve und zwei Jahre in der Landwehr, zum <i>1. Sept. Regim. Nr. 54</i>					
53	1905	820	1905	1. Oktober	1905	Eingereiht <i>am 1. Oktober 1905.</i>					
Personsbeschreibung.											
Haare	<i>braun</i>	Angesicht	<i>oval</i>	Geimpft	<i>ja</i>						
Augen	<i>braun</i>	Besondere Merkmale		Spricht	Sprechen	<i>deutsche</i>					
Augenbrauen	<i>braun</i>			Schreibt							
Nase	<i>lang</i>	Etwaige Gebrechen		Körpermaß in Meter	<i>166</i>						
Mund	<i>gutgeformt</i>			Größenklasse der Fußbekleidung	<i>11</i>						
Kinn	<i>oval</i>										
Veränderungen.											
Charge	Veränderung	im Jahre	am	Beschreibung							
<i>Infanterie</i>	eingeteilt	1905	1/10.	zur 8. FELD-COMPAGNIE							
<i>-/4</i>	präsentiert	1905	16/10.	zur aktiven Dienstleistung							
<i>-/4</i>	beteiligt	1905	65/10.	mit dem Handgelde von 6 K							
<i>Leutnant</i>	<i>überführt</i>	1907	7/2.	<i>zum Infanterieregiment</i>							
<i>-/4</i>	<i>bestellt</i>	1908	9/7.	<i>zum Schutzmann</i>							
<i>-/4</i>	<i>überführt</i>	-	2/12.	<i>mit dem Militärischen</i>							
<i>-/4</i>	<i>überführt</i>	-	3/10.	<i>Zivilistenabteilung</i>							
<i>-/4</i>	<i>überführt</i>	-	-	<i>in die Reserve</i>							
<i>-/4</i>	<i>überführt</i>	-	-	<i>zum Infanterieregiment</i>							
<i>-/4</i>	<i>überführt</i>	-	-	<i>zum Infanterieregiment</i>							

Lag.-Nr. 48. B-9, Bell. 24. - C. Oberreiterische Buchdruckerei (A. Schar) in Wien.

VOJENSKÝ HISTORICKÝ ARCHIV
Kopie materiálu
Číslo:
KOPIE OVĚŘENA PODLE OBYČNÉHO

Obr. 4 Kmenový list vojáka – str. 1

Charge	Veränderung	im Jahre	am	Beschreibung
<i>Prof. Army. Jinnigt</i>	<i>wiedergewählt</i>	<i>1909</i>	<i>26/4.</i>	<i>in Ausnahmefall. Dienstleistung</i> Die in ausnahmsw. aktiver Dienstleistung zugebrachte Zeit wird im Sinne d-§37:9 der W.V.2. Teil als drei Waffenübungen angerechnet
<i>- - -</i>	<i>doppelt anzurechnen</i>	<i>1909/1909</i>	<i>1/10 - 26/4.</i>	für die Bemessung der Pension * Invalideu-Pension * N.V.BI. 13. Stück ex 1909
<i>- 1 - - 1 -</i>	<i>transferriert</i>	<i>1911</i>	<i>6/7</i>	<i>von 6. Feldkommando zum E.B.K. III.</i> <i>Jägerndorf, am 14. Juli 1911.</i>
<i>- a -</i>	<i>eingestellt</i>	<i>1912</i>	<i>2/10</i>	<i>keim E.B.K.</i>
<i>Res. Inf.</i>	<i>Übersetzt</i>	<i>1913</i>	<i>1/5</i>	vom Komphornist
<i>- 11 -</i>	<i>transferiert</i>	<i>1913</i>	<i>1/5 T.</i>	zur 3. Feldkomp.
	<i>Olmütz am 5. Mai</i>	<i>1913</i>		
<i>- 4 -</i>	<i>Präsentiert</i>	<i>1914</i>	<i>4/8.</i>	<i>Rasskytz.</i> Zur akt. Dienstleistung anlässlich der allgem. Mobilisierung.
<i>- 5 -</i>	<i>beteiligt</i>	<i>"</i>	<i>4/8.</i>	Mit dem Beitrag zur Auffrischung der Proprietäten von 3 K.

Obr. 5 Kmenový list vojáka – str. 2

Charge	Veränderung	im Jahre	am	Beschreibung
Res. Infant. près	gefallen	1914	26/10.	im Gefechte bei Soligno
	Chirurg, am 29. Juli 1915.			
<p><i>Gehorn des</i></p>				
<p>Besondere Widmung für den Mobilisierungsfall.</p>				
<p>Des Nichtaktiven evidenzzuständiger Ergänzungsbezirk Nr.</p>				

Obr. 6 Kmenový list vojáka – str. 3

Jahr der Beschreibung		1906	1907	1908
Eigenschaften des Gemütes und des Charakters		<i>Geist, ruhig, spr. liebend</i>		
Grad der berufsmäßigen Ausbildung		<i>Als Unteroffizier mit ausgebildeter Kenntnis und Fertigkeit im Terrain.</i>	<i>Geistlich ✓</i>	<i>Schütze</i>
Schulbildung, besondere Kenntnisse und Fertigkeiten, spricht und schreibt Sprachen		<i>Hat die Volkshochschule besucht, spricht mit freier Beherrsch.</i>		<i>Geistlich ✓</i>
Mitgemachte Feldzüge, Schlachten, Gefechte, Belagerungen u. s. w.				
Benahmen	vor dem Feinde			
	im Dienste	<i>Als Unteroffizier mit L. G. ruhig und kapitul.</i>		
Vor dem Feinde oder sonst im Dienste erhaltene Verwundungen oder schwere Beschädigungen				
Besondere Merkmale und etwaige Gebrechen				
Datum und Unterschrift des Verfassers		<i>Metalka, 30. September 1906.</i> <i>Nikolaš ek</i>	<i>Metalka, 30. Septbr. 07.</i> <i>Bohoruff</i>	<i>Metalka, 30. Septbr. 1908.</i> <i>Bohoruff</i>

Obr. 7 Kmenový list vojáka – str. 4

36

zemřelých.

Kniha

Fol 30

Pluk, vojenský útvar	Den, měsíc a rok, místo, okres a země úmrtí	Státní roční či svatovánoční děloblaha	Hodnost	Jméno zemřelého. U tat. neb otec: také jméno a charakter otce. U dílka: jméno a charakter otce.	Místo narození, okres a země	Nbžozvěsti	Rok narození	Pohlaví	Svobodný, ženatý, vdovec	Povolání	Zdali započítán?	Nemor, zpisob smrti die obilného listku nebo jiného listu	Kdy a kde pochován	Jméno a charakter pochovatelého neb protokolujícího lenze	Tomis a foto imorty na základe které proto-kolo-váno	Poznámka
Pekáři pluk č. 54	1914 1. května, 1914 v Praze, v Praze	1	vojín	Laubner otc: Jan	1914 v Praze, v Praze	1893	muž	svobodný	voják	1	1	1914 v Praze, v Praze	1914 v Praze, v Praze	1	1	1914 v Praze, v Praze
	1914 1. května, 1914 v Praze, v Praze	1	vojín	Lichtblau otc: Jan	1914 v Praze, v Praze	1894	muž	svobodný	voják	1	1	1914 v Praze, v Praze	1914 v Praze, v Praze	1	1	1914 v Praze, v Praze
	1914 1. května, 1914 v Praze, v Praze	1	vojín	Lichtblau otc: Jan	1914 v Praze, v Praze	1894	muž	svobodný	voják	1	1	1914 v Praze, v Praze	1914 v Praze, v Praze	1	1	1914 v Praze, v Praze

Obr. 8 Zápis v matrice 54. pěšího pluku

Příjmení a jméno *Láma Tomáš*

Hodnost a pluk *voj. ppl. 54*

Datum a místo narození *1884*
(polit. okres, země) *Lešany*

Příslušnost *Prostějov Morava*
(polit. okres, země) *tomšev*

Datum a místo úmrtí *26.10.1914*
(polit. okres, země) *u Policrné*

Datum pohřbu *—*

Označení hřbitova a místo *na hřbitvě*
(polit. okres, země)

Oddělení, číslo hrobu

Opsáno podle *mat.*

Úmrtí kniha: tom., fol. *ppl. 54*
u k. v. v. Brno

tom. V. fol. 36.

Tiskárna MNO. — 1163-36.

VOJENSKÝ HISTORICKÝ ARCHIV

Kopie materiálů

Číslo:

KOPIE OVĚŘENA PODLE ORIGINALU

V Praze dne: 8/11/12

Za správnost:

[Signature]

Obr. 9 Zázpis v kartotéce padlých za 1. sv. války

Zdroj: <http://forum.valka.cz/viewtopic.php/title/Jubilejni-kriz-1908/t/25914>

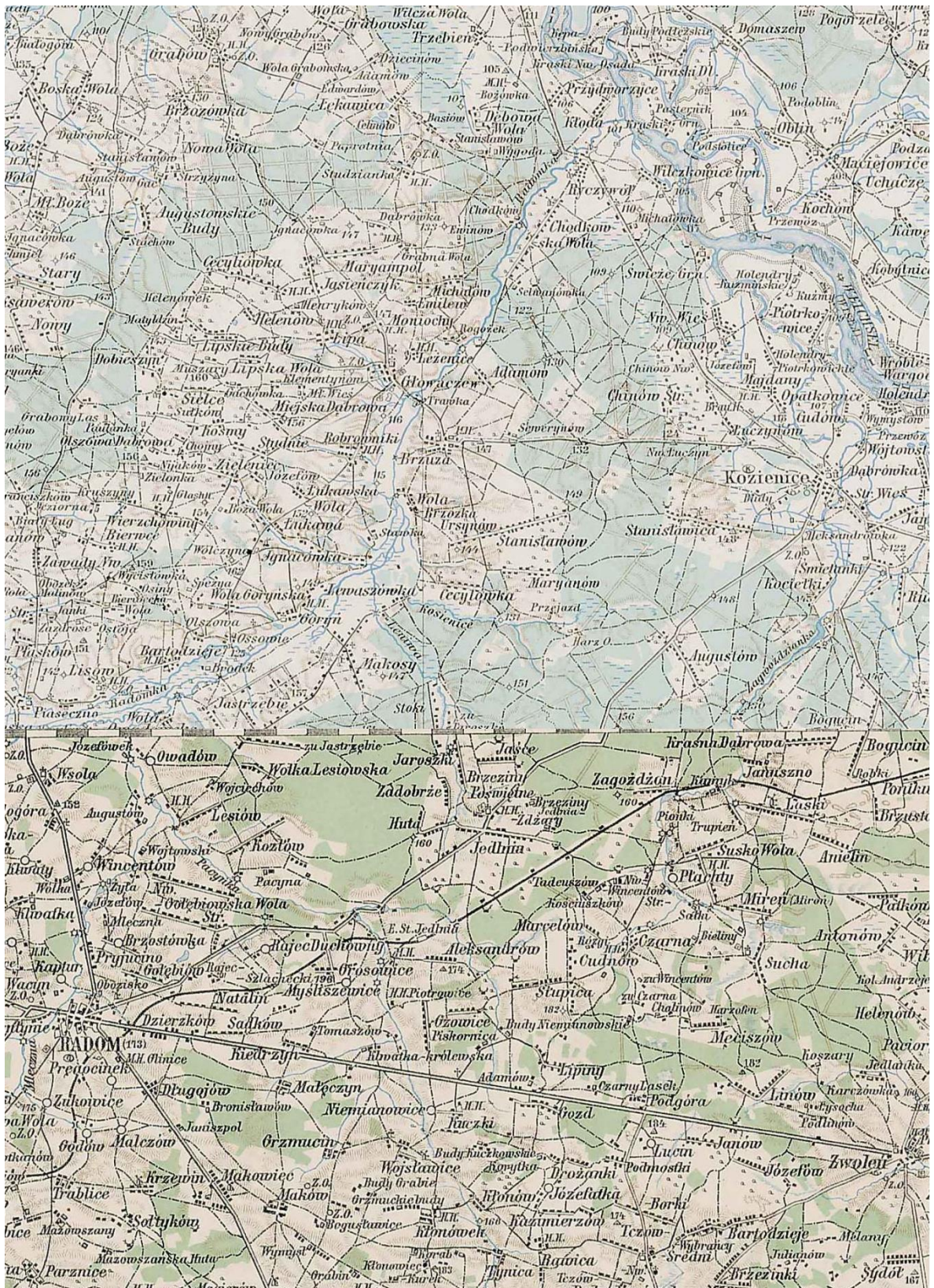
Obr.10 Vojenský jubilejní kříž, lícová strana, rubová strana, stužka na uniformu

Zdroj: <http://www.ebay.ca/itm/Turkey-1912-Fieldpost-PPC-Metalkasattel-to-Lemberg-/360799106454>,

Obr.11 Metalkasattel, místo základní vojenské služby

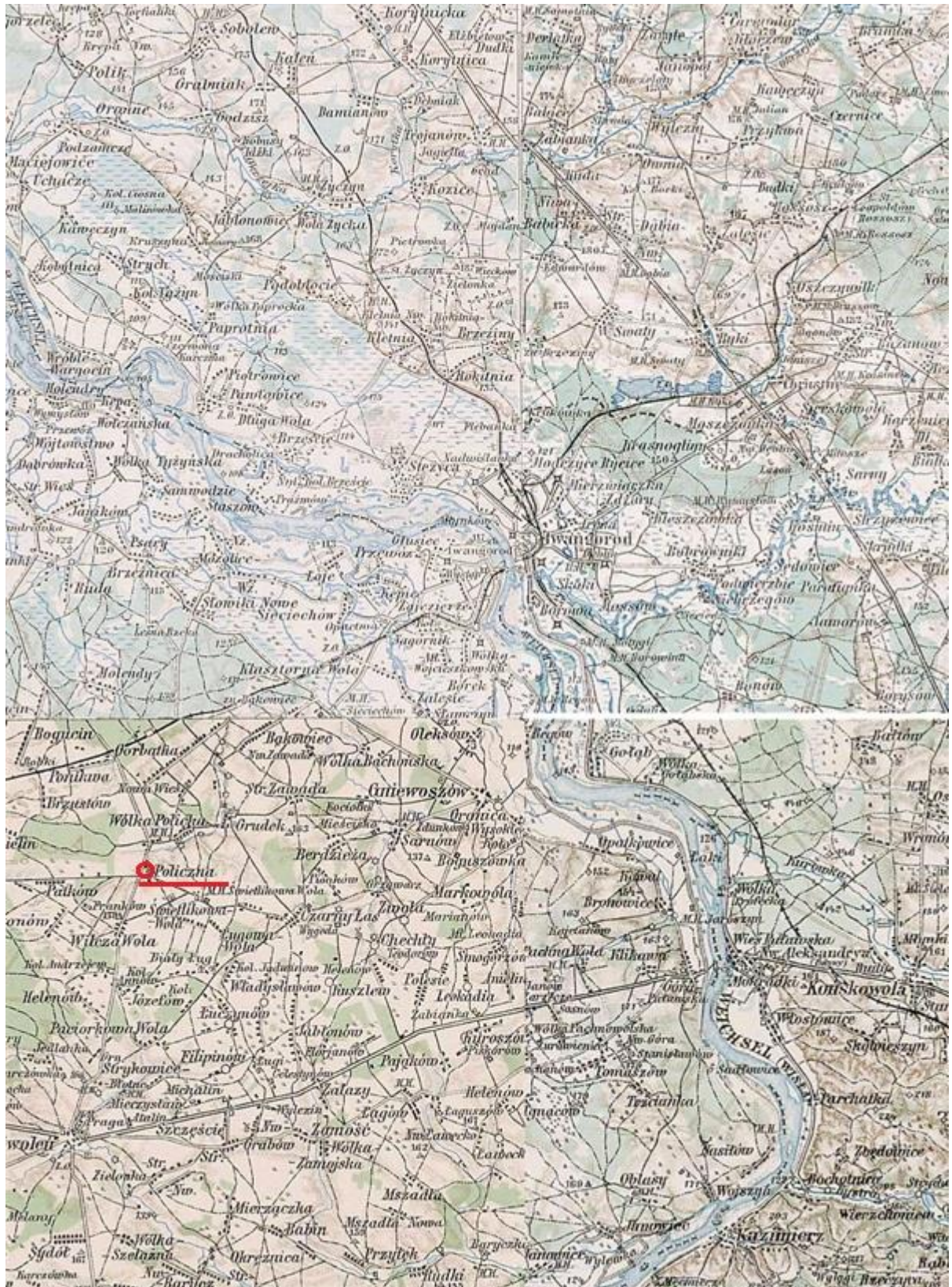

Zdroj: <http://lazarus.elte.hu/hun/digkonyv/topo/200e/39-51>, <http://lazarus.elte.hu/hun/digkonyv/topo/200e/39-52>.jpg

Obr. 12a Mapa oblasti bitvy kolem obce Policzna, západní část

Zdroj: <http://lazarus.elte.hu/hun/digkonyv/topo/200e/40-51>, <http://lazarus.elte.hu/hun/digkonyv/topo/200e/40-52.jpg>

Obr. 12b Mapa oblasti bitvy kolem obce Pólitza, východní část

Zdroj: <http://trobal.pulawy.pl/cpg/albums/kwiecien%202009/p1010267.jpg>

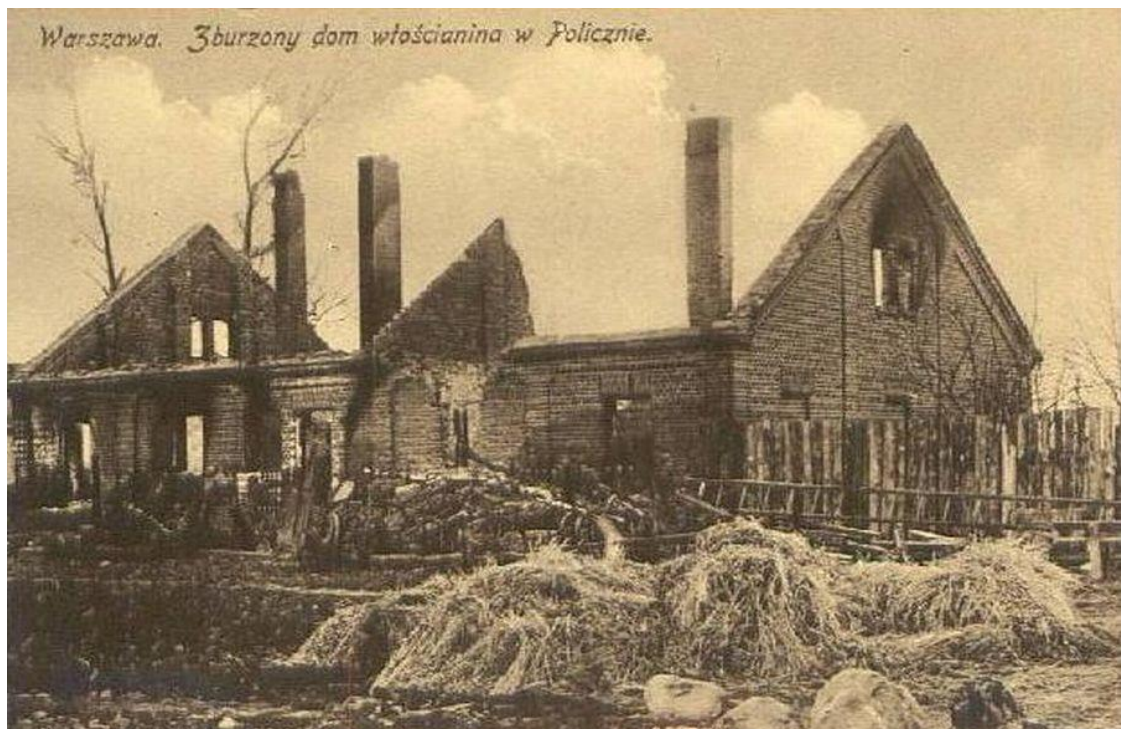
Obr. 13 Kostel v obci Policzna

Zdroj: http://pl.wikipedia.org/wiki/Plik:Policzna.Palac_01.JPG

Obr. 14 Zámek v obci Policzna

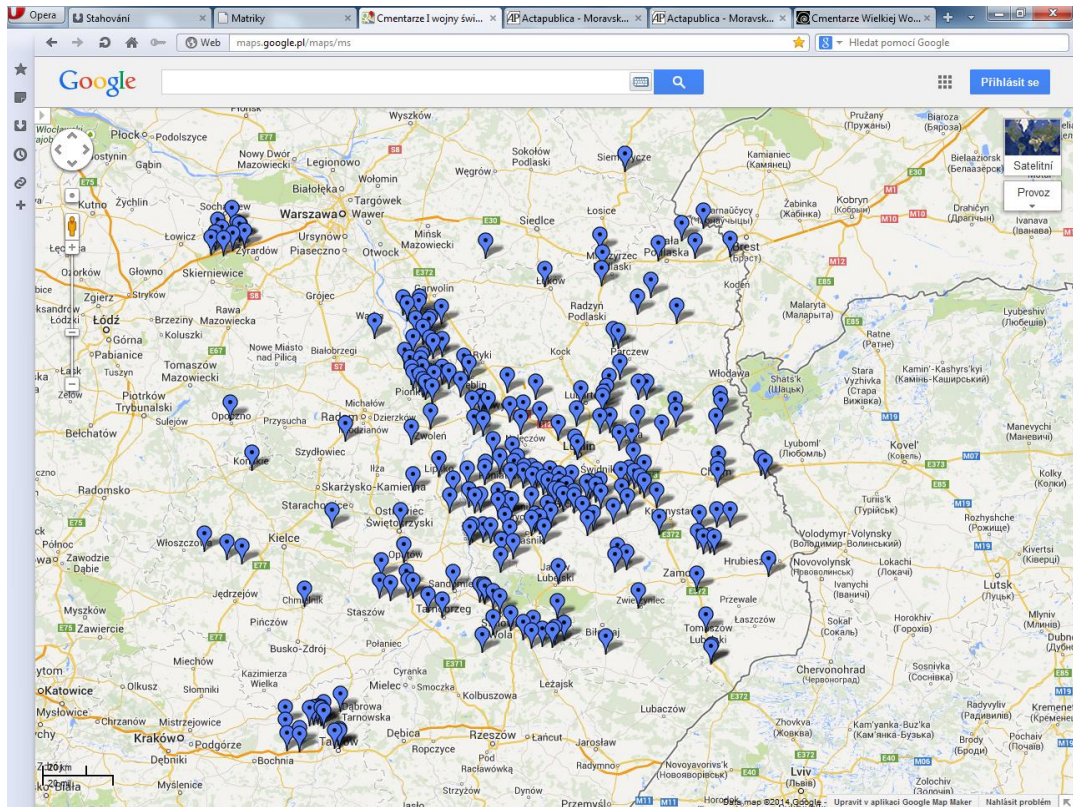

Zdroj: <http://fotopolska.eu/zdjecia/m24609,Policzna.html?zdjeciaOd=1000&zdjeciaDo=2020&sortuj=dataWykonania>

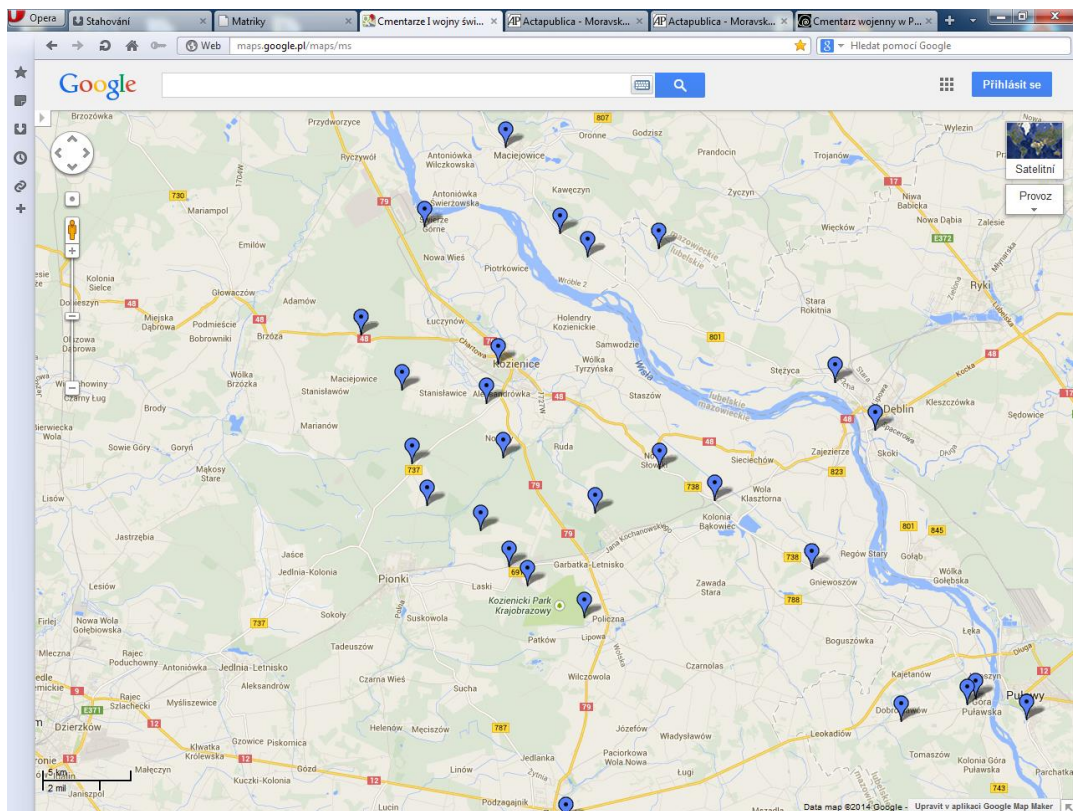
Obr. 15 Budovy v obci Policzna zničené v průběhu bojů

Zdroj: <https://maps.google.pl/maps/ms?msa=0&msid=213710004850596639426.000487e09b081372248dc>

Obr. 16 Wojenské hroby z 1. světové války v Polsku

Zdroj: <https://maps.google.pl/maps/ms?msa=0&msid=213710004850596639426.000487e09b081372248dc>

Obr. 17 Wojenské hroby v okolí obce Poleczna

WIR GEDENKEN HIER
 DEN SOLDATEN DER ÖSTERREICHISCH - UNGARISCHEN
 1. ARMEE UND DEN „KRAKOWER KINDER - STASZKI“,
 DIE IM ERSTEN WELTKRIEG IM KAMPF
 AM 23./24. OKTOBER 1914
 GEFALLEN SIND
 HIER LIEGEN 1200 ÖSTERREICHISCH - UNGARISCHE
 UND 150 POLNISCHE SOLDATEN

TU SPOCZYWAJĄ
 ŻOŁNIERZE PIERWSZEJ ARMII AUSTRO - WĘGIERSKIEJ
 ORAZ „KRAKOWSKIE DZIECI - STASZKI“, KTÓRZY
 POLEGLI PODCZAS PIERWSZEJ WOJNY ŚWIATOWEJ
 W TRAKCIE BITWY 23./24. PAŹDZIERNIKA 1914
 SPOCZYWA TUTAJ 1200 ŻOŁNIERZY AUSTRO - WĘGIERSKICH
 I 150 ŻOŁNIERZ POLSKICH
 CZEŚĆ ICH PAMIĘCI!

Zdroj: http://www.wielkawojna.az.pl/cment_policzna.html

Obr. 18 Vojenský hrob v obci Policzna

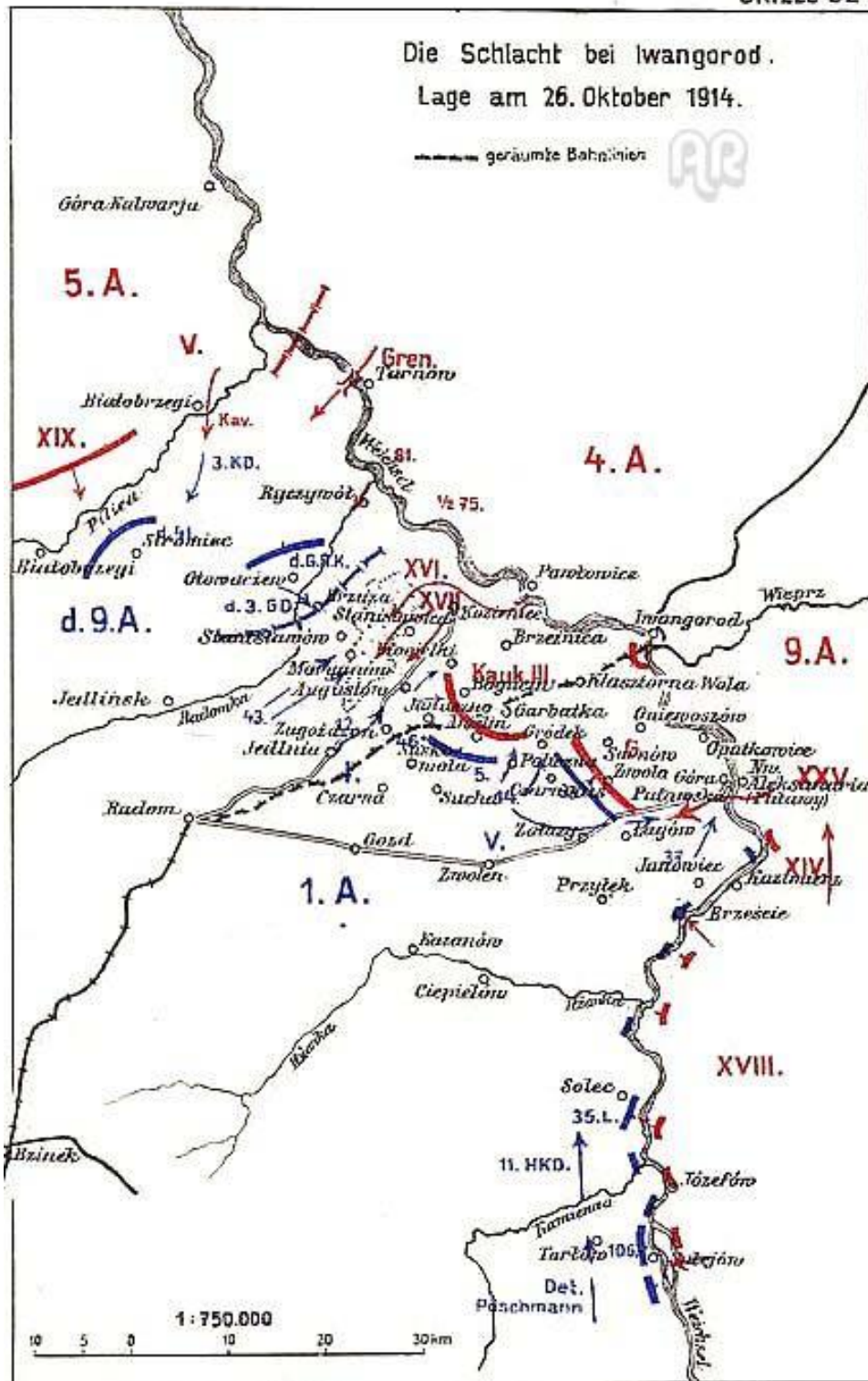

Zdroj: <http://www.dobroni.pl/rekonstrukcje,grodek-cmentarz-wojenny-i-wojna,9100>

Obr. 19 Wojenský hřbitov v obci Gródek

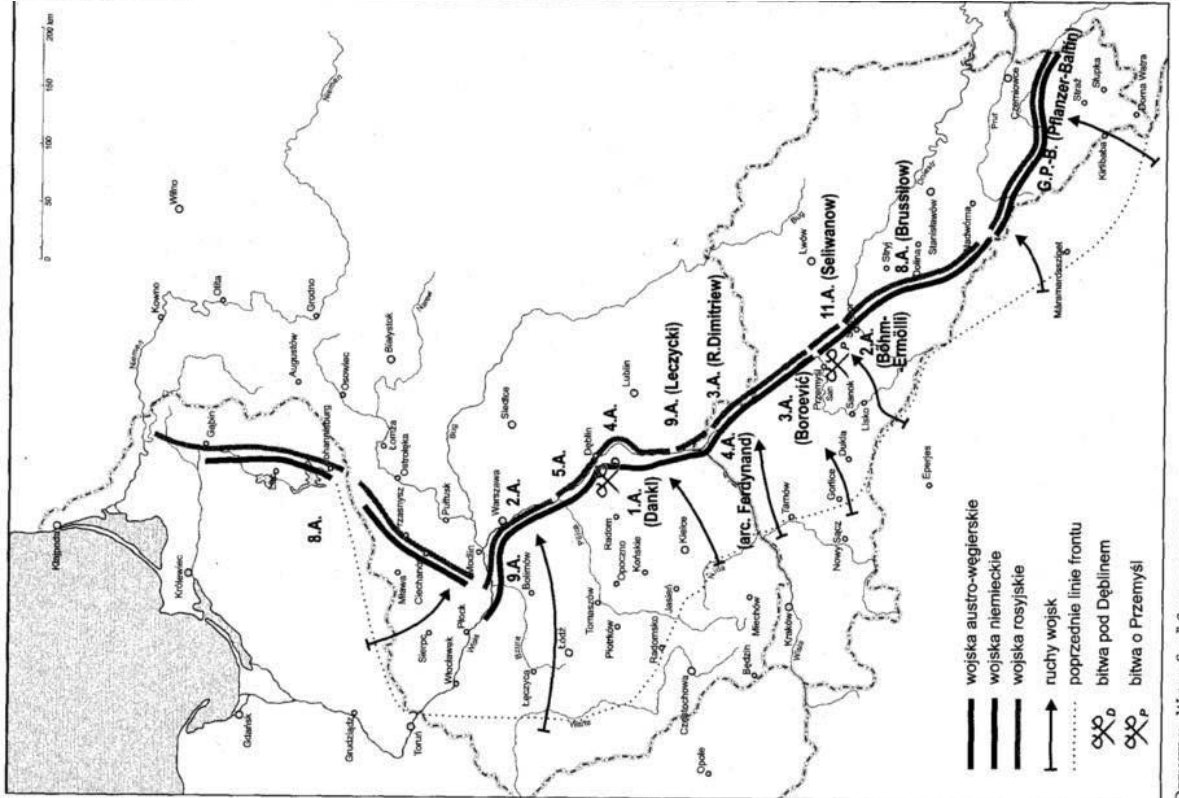
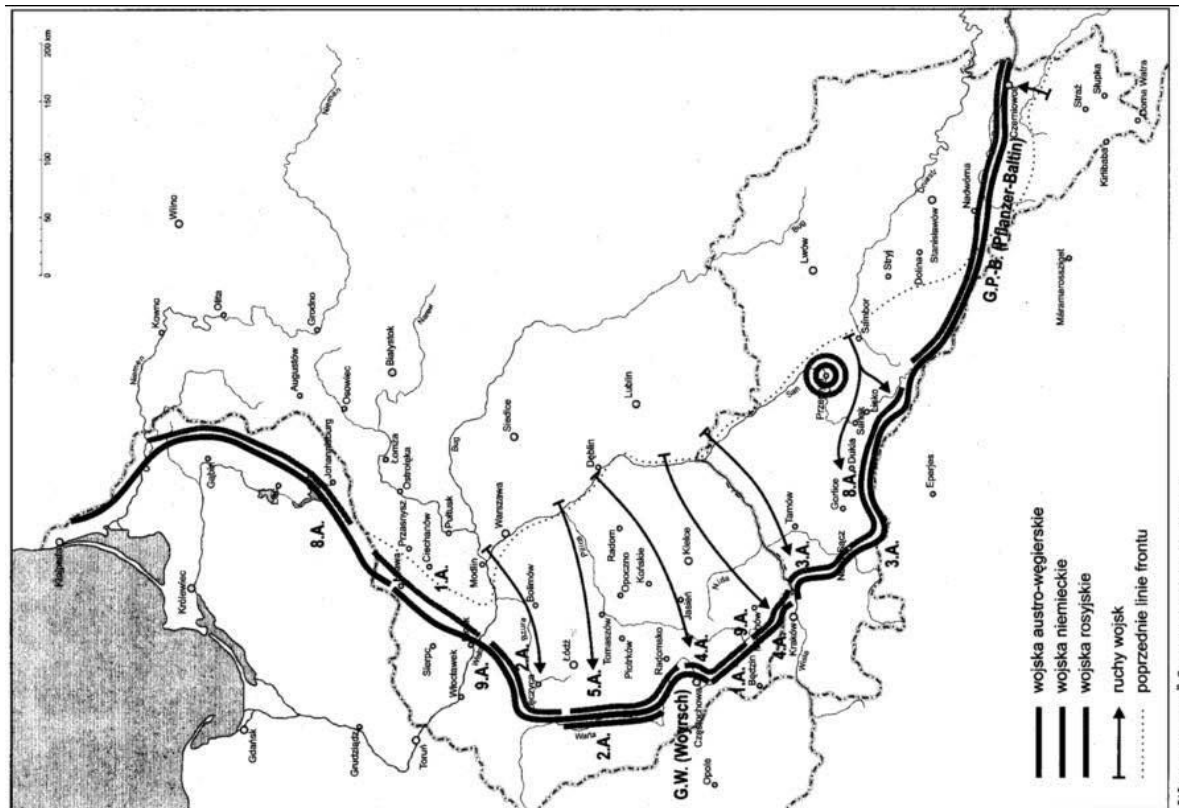

Zdroj: <http://www.wielkawojna.az.pl/galeria21.php?nr=4>

Obr. 21 Situace na ruské frontě v bitvě u Ivangorodu 26. 10. 1914

Zdroj: http://www.wielkawojna.az.pl/pierw_woj_sw.html

Obr. 22 Posun ruské fronty mezi 10.10. a 15.11.1914

5.	1918. říjen 104. 103. 27. 30. na tréřkovi v děšněch.	<p>Leánna Jan z en- ty v ní v int. dom- Aništý v děšněch, syn Jana Lázný, řaditel a Ohro- zení jeho z manič- ky Janištý vše- děšně. / 9. listop. 17/10 1845 v Ohro- zení, polit. odřes Prostě- jov. a odř. 14/2 1879/1</p>	<p>vímado do b. b. v. c. maničky</p>	73. 19	<p>Chrástka španělská. v. s. 14.</p>	<p>Quasofra- ter, Janištý Aništý ne- Dospěl. Janištý Bened. Janištý</p>
6.	1918 říjen 104. 103. 28. 31. na tréřkovi v děšněch.	<p>Leánnová Anna, dovra po jm. Lá- znov, v. m. n. b. a. i. z děšně, d. v. a. Jose- fa Klavírny, chul- prítka z děšně, a je- ho maničky Josefy Ducešovy. / 9. listop. 3/11 1853 v děš- něch, polit. odřes Prostě- jov/</p>	<p>vímado do b. b. v. c. Bened.</p>	64. 11. 24.	<p>Chrástka španělská. v. s. 15.</p>	<p>Quasofra- ter, Janištý Bened. Janištý Bened. Janištý</p>

Obr. 24 Záznam úmrtí rodičů Tomáše Lázný

<p>1845 Libor Gafalka Adm. in Rudon</p>	<p>09 Jofanna Lobmann K. d. v. m. n. b. a. i. Gülden v. m. n. b. a. i. Gülden No 46 in Gafalka No 92</p>	<p>Jofanna Lázný v. m. n. b. a. i. v. m. n. b. a. i. v. m. n. b. a. i. v. m. n. b. a. i. v. m. n. b. a. i. v. m. n. b. a. i. v. m. n. b. a. i.</p>	<p>Leánnová K. d. v. m. n. b. a. i. v. m. n. b. a. i. v. m. n. b. a. i. v. m. n. b. a. i. v. m. n. b. a. i. v. m. n. b. a. i. v. m. n. b. a. i.</p>	<p>Gafalka v. m. n. b. a. i. v. m. n. b. a. i. v. m. n. b. a. i. v. m. n. b. a. i. v. m. n. b. a. i. v. m. n. b. a. i. v. m. n. b. a. i.</p>	<p>Libor v. m. n. b. a. i. v. m. n. b. a. i. v. m. n. b. a. i. v. m. n. b. a. i. v. m. n. b. a. i. v. m. n. b. a. i. v. m. n. b. a. i.</p>
<p>Zu haben bey Franz Gafk in Brünn.</p>					

Obr. 25 Záznam narození Jana Lázný, otce Tomáše Lázný

1816. Jahr, Monat und Tag	Bräutigam.					Braut.					Beistände.		getraut			
	Haus No.	Namen.	Religion.		Alter Jahr.	Unverehelicht.	Witwer.	Namen.	Religion.		Alter Jahr.	Unverehelicht.		Witwe.	Namen.	Stand.
			Katholisch.	Protestant.					Katholisch.	Protestant.						
16. Juli 1816 der Trauung. Katholisch.	15.	Johann Lazny Johann Lazny Johann Lazny Johann Lazny Johann Lazny Division		Protestant.	28.			Katholisch.	Protestant.	21.				Julia Lazny Mathie Lazny Johann Lazny Katholisch.	Bräutigam + Katholisch. + Katholisch. + Katholisch.	

Obr. 30 Záznam o sňatku Jana Lázny a Kateřiny Mikulkové

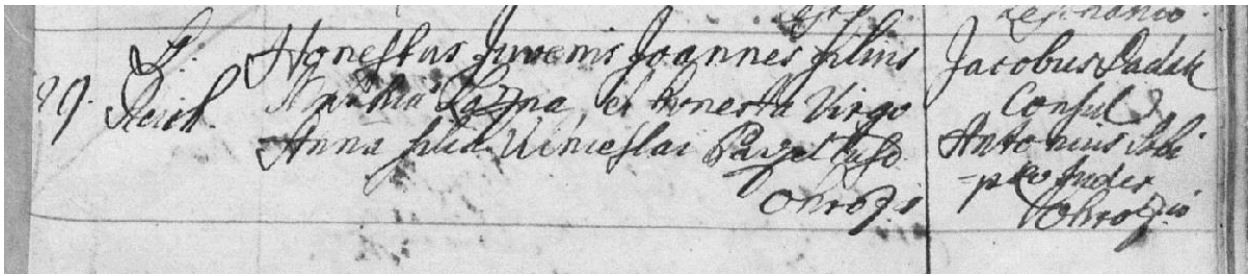
Julii 30/51	59	Katholisch Lazny Katholisch Lazny Katholisch Lazny Katholisch Lazny Katholisch Lazny		Protestant.	67			Katholisch Lazny Katholisch Lazny Katholisch Lazny Katholisch Lazny		Protestant.	67			Katholisch Lazny Katholisch Lazny Katholisch Lazny Katholisch Lazny	Bräutigam + Katholisch. + Katholisch. + Katholisch.	
----------------	----	---	--	-------------	----	--	--	--	--	-------------	----	--	--	--	---	--

Obr. 31 Záznam o úmrtí Kateřiny Láznové, vdovy po Janu Láznovi, r. 1851

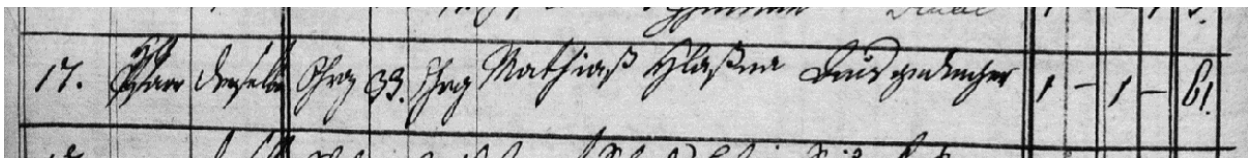
28.	28.	Katholisch Lazny Katholisch Lazny Katholisch Lazny Katholisch Lazny		Protestant.	40			Katholisch Lazny Katholisch Lazny Katholisch Lazny Katholisch Lazny		Protestant.	40			Katholisch Lazny Katholisch Lazny Katholisch Lazny Katholisch Lazny	Bräutigam + Katholisch. + Katholisch. + Katholisch.	
-----	-----	--	--	-------------	----	--	--	--	--	-------------	----	--	--	--	---	--

Obr. 32 Záznam o úmrtí Jana Lázny, r. 1851

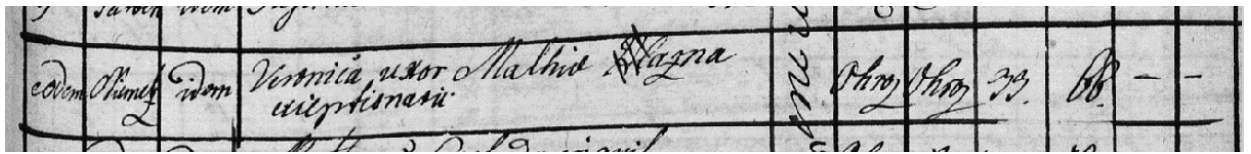

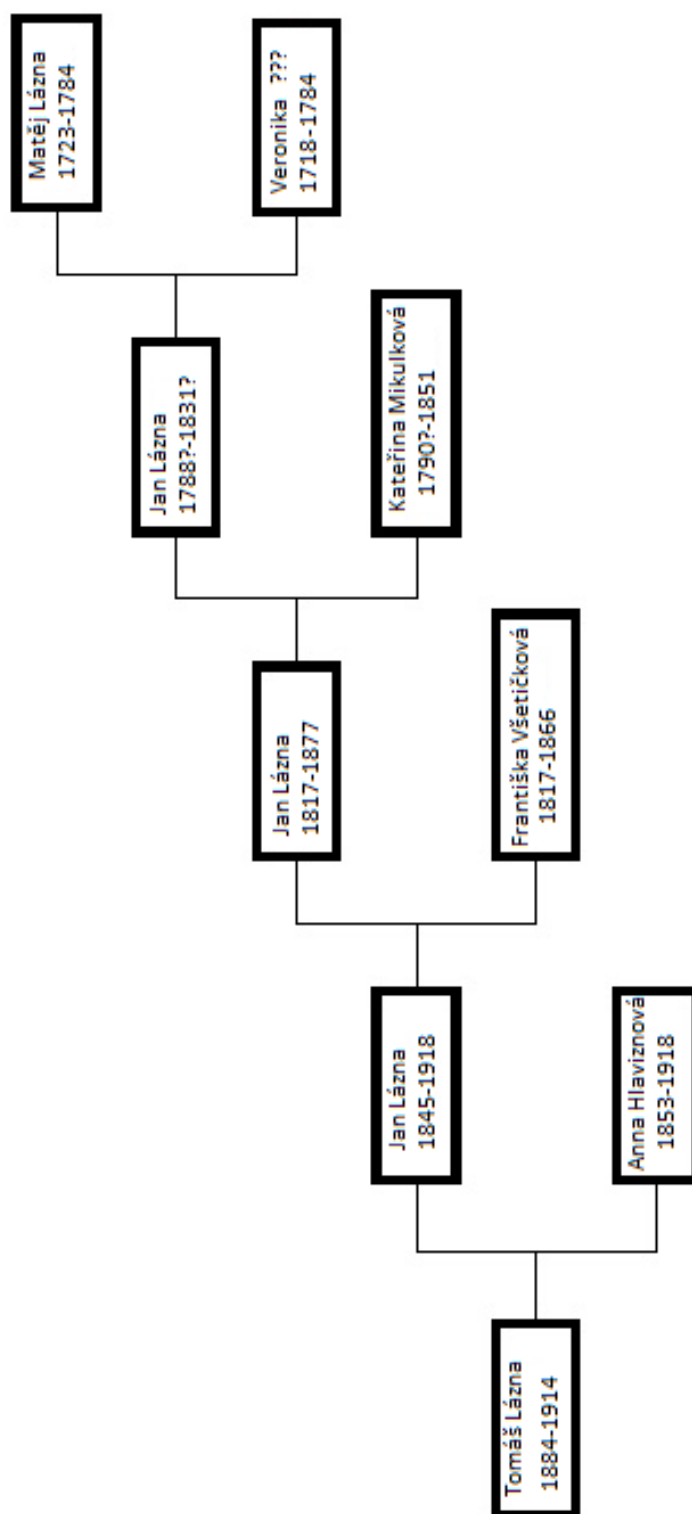
Obr. 33 Záznam sňatku Jana Lázny a Anny Páclové, r. 1770

Obr. 34 Záznam úmrtí Matěje Lázny, r. 1784

Obr. 35 Záznam úmrtí Veroniky Láznové, r. 1784

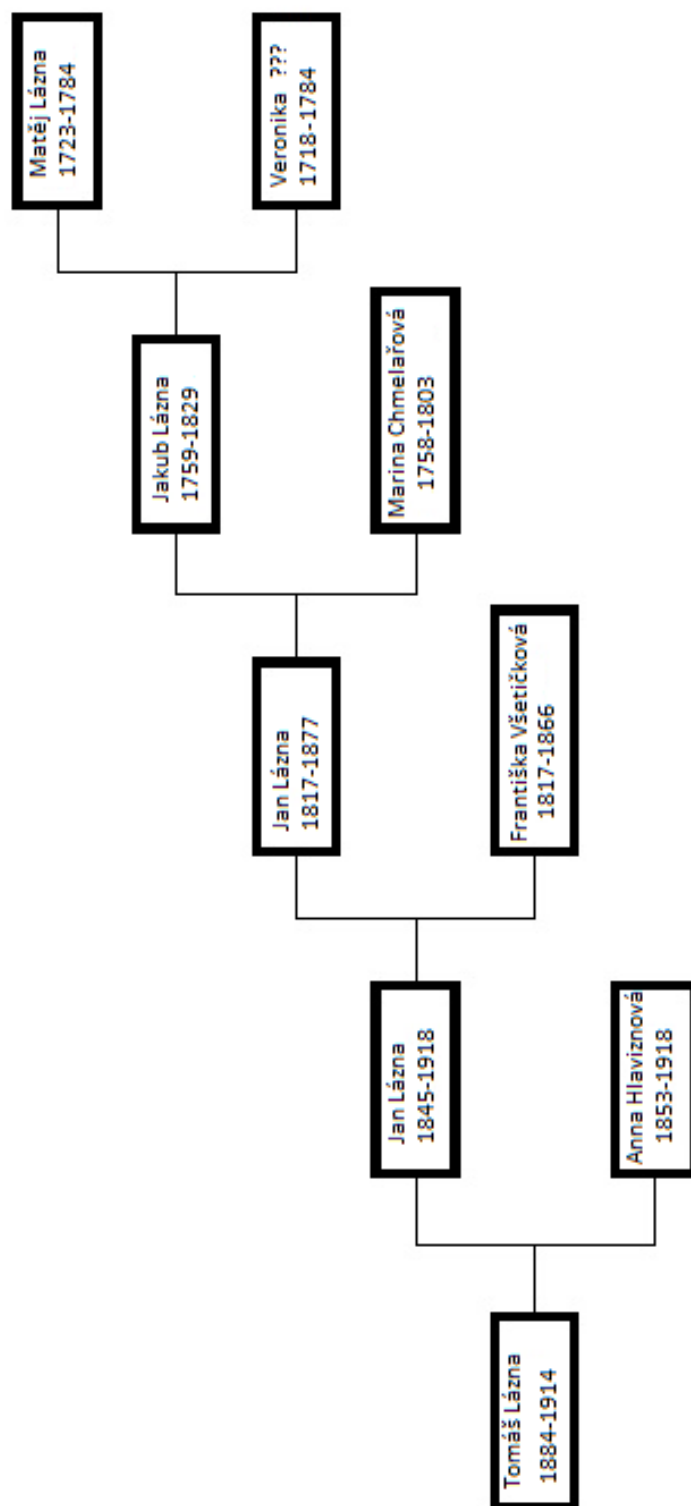
Obr. 36 Vývod Tomáše Lázny po otcovské linii, verze 1

Eodem	Die	Jacobus	Matthias Lázna Custicus et Ver. nica Ohrozemio	Florianus Scheffer Moscoricio. et Barbara Kastilae Custica Ohrozemio
-------	-----	---------	--	---

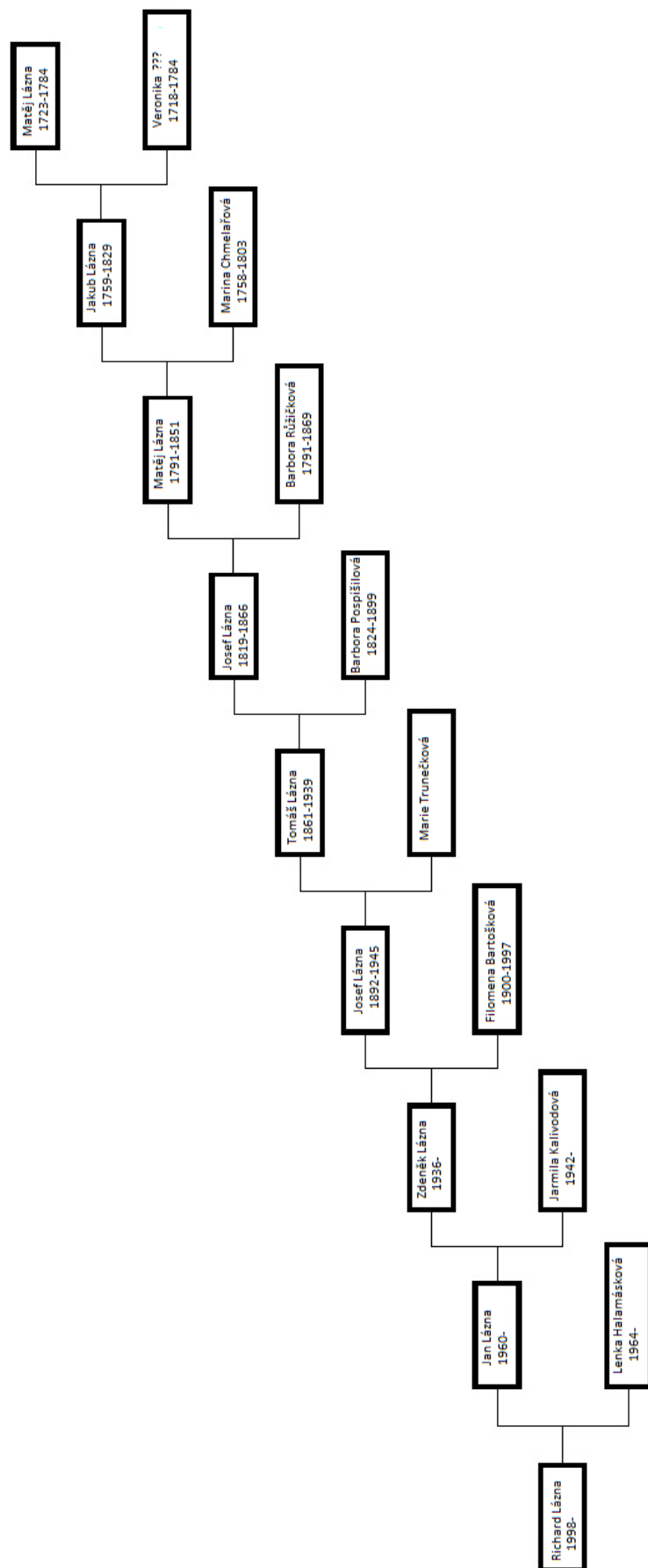
Obr. 37 Záznam narození Jakuba Lázny, r. 1759

29 Episcopi Anton. Blbr.	37	Jacobus Lázna et Maria Chmelařová Grodzka.	- 281 -	Marius mař dom. tom. bonae fidei Jm. l. v. m. d. Episcopi.	1 - 20 - 1	Episcopi Anton. Blbr. et Anton. Blbr. et Anton. Blbr.
-----------------------------	----	---	---------	--	------------	--

Obr. 38 Záznam sňatku Jakuba Lázny a Marie Chmelařové, r. 1788

Obr. 39 Vývod Tomáše Lázny po otcovské linii, verze 2

Obr. 40 Vývod autora práce po otcovské linii

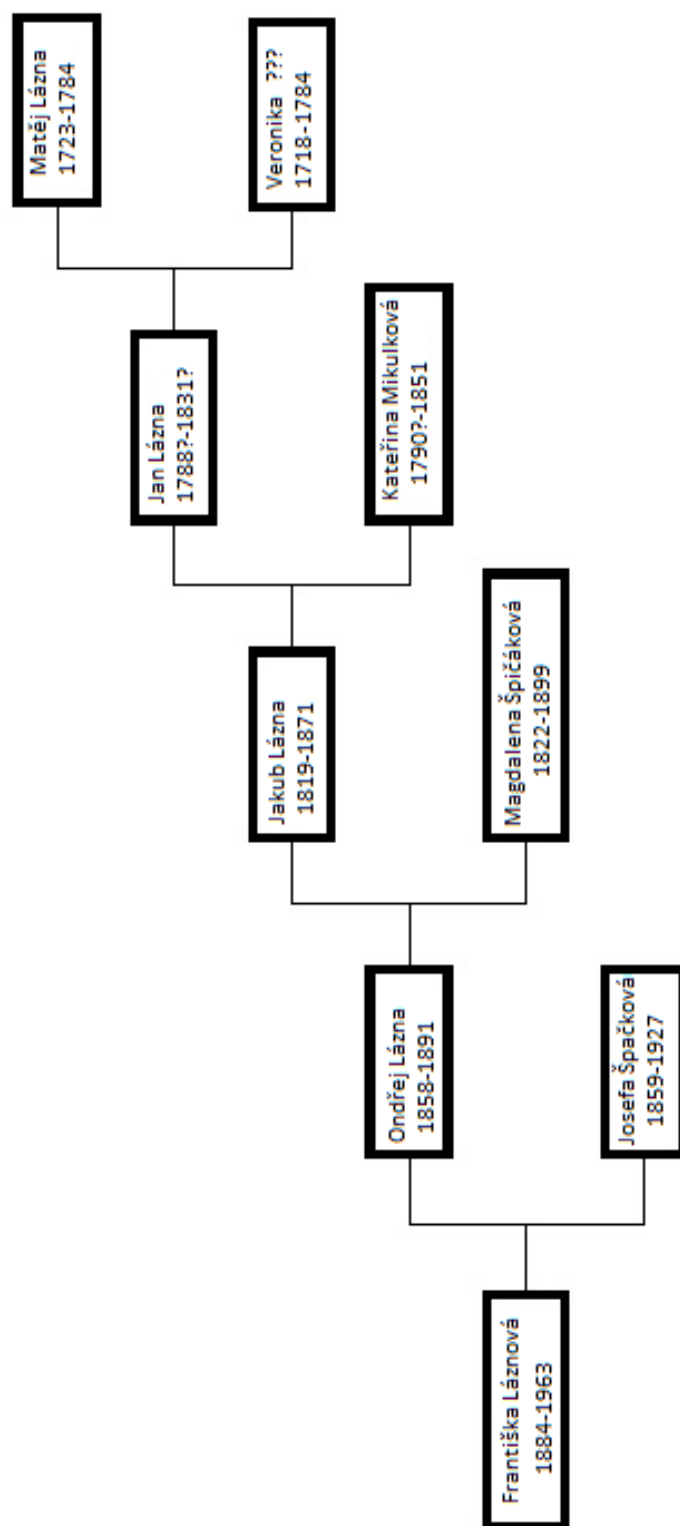

Jahr, Monat und Tag der Trauung.	Bräutigam.					Braut.					Beystände.		Erat getraut.			
	Haus No.	N. a m e n.	Katholisch.	Protestant.	Alter Jahr.	Unverehelicht.	Wittwer.	N. a m e n.	Katholisch.	Protestant.	Alter Jahr.	Unverehelicht.		Wittwer.	N. a m e n.	Stand.
So II den 122. 1879 zwischen den 3		Frankisavl Bardraj, Klam prij z Olovri mi, vjter u ra lage u II, prijje u u II, prijje u u II, prijje u u II, prijje Bardraj, ho, za bratrstva z O bragimi u man zalky jeho Bar bony, vorani jiri Kosednj z Bardku.			27	1		Frankiska, deera Jarna Bardraj, za. 1 bratrstva z Klavanoch, a manzalky jeho Klavanoch, vor ni jiri Bardraj z Klavan.			25	1		Josef Helena Jiri Jarka	svobodny Obragimi domstaj Obragimi	Frankisavl Ludobny Klavanoch Frank.
<p>Vjše psani byli na zalkach dispense od duchovho skypni posthvarniho pustkovskoi. Dava dalki strom den 26. dubna 1879 - stadani.</p> <p>Ohlasny: I st. na naberokan pant v'v'v'v' II radite III po v'v'v'v'v' III st. Bogikostala 22-28 klavan-1.10.1879.</p> <p>Číslo list. 76/67</p>																

1880 31. srpna 31	Josef Klavan	27	Ralabisa Josef Klavan o Postelci syni Petra Ralabisa Domkare o Postelci a jeho manzalky Barbary roz. Klobouck Ditricil K Postelce.	1	24	8	1									
<p>Ditricil jakoz:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Dostavil v klupni pokrovstvu dlt' d'konec 13. srpna 1880 c. 5400 2. Vychovavskim pravelem pre nepri voristu dlt' Plumlov 29. srpna 880 c. 5200/10 3. Ohlasny list dlt' Olia ny 29. srpna 1880 c. nachazi se ve farnim archivu zhr. kl. f. 12. 31. c. 21 																
			Amalia deera Bardraj Ralabiseve deera Jona Ralabisa Domkare o Po stelci a jeho manzalky Klavirny roz. Klavan z Klavan.	1	19	8	1									
<p>Ohlasni byli Ditricil B.M. Dom. III a IV. p. Paul. 1. j. 15, 22 a 29. srpna 1880.</p>																

Obr. 48 Církevní dispens - ukázka

Obr. 49 Vývod Františky Láznové po otcovské linii

III.	1901	Lázinec, vulgo Lázeinek						
37	srpna	1001	František, chalupník	1	1	1111 -	Sedmátna, František, František	
	13. 15		z Uhrovi, syn Anto- mína Lázně, pololá- ka z Uhrovi, a jeho manželky Magdaleny, dcery Jakuba Lázně, vyměnkáře z Uhrovi				Uhrovi, Ondřej, Ondřej	
							Oklešá, Ondřej, Ondřej	
							To 1/8 1901.	
							č. 24.	

Obr. 50 Záznam úmrtí Františka Lázně, řečeného Lázeinek

Obr. 51 Hrob Jan Lázně (foto autor)

Obr. 52 Domek č. 300, kde žil Tomáš Lázna (foto autor)

Obr. 53 Fotografie Břetislava Švédy a Jana Lázny (zapůjčil M. Černý)

ČESKOSLOVENSKÁ REPUBLIKA
Městec NÁRODNÍ VYBOR V *Slasketice*
 OKRES *Slasketice*

RODNÝ LIST

V RODNÉ MATRICE FARNÍHO ÚRADU CÍRKVE *im. had.*
 v *Slasketice*

VE SVAZKU *VIII* ROC *1912* NA STRANĚ *85* POD ČÍS. ŘADOVÝM *21*
 JEST ZAPSÁNO

Den, měsíc a rok narození	<i>4. prosince 1912</i>
Místo narození	<i>Slasketice 200</i>
Jméno a příjmení dítěte	<i>Blažena Láznová</i>
Pohlaví	<i>ženská</i>
Státní občanství	
Jméno a příjmení: dítě, roditel, rok, místo narození, povolání a bydliště otce, matky a příjmení jejich rodičů	<i>Tomáš Láznová, státní v Slasketice, byl Janem Láznovým a Mary Láznovou, státní 16. říje 1884</i>
Jméno a příjmení: dítě, roditel, rok, místo narození, povolání a bydliště matky, jmen a příjmení jejich rodičů	<i>Januška Láznová, státní v Slasketice, byla Janem Láznovým a Josefou Láznovou, státní 16. 2. 1884</i>
Poznámky	

27. 20. 1950
Slasketice na Hané 20. 7. 1950

Prohláda:
Red. Albrecht

Obr. 54 Rodný list Blaženy Láznové (zapůjčil Zdeněk Švéda)

Protektorat Böhmen und Mähren.
 Protektorát Čechy a Morava.
 Land: Mähren-Schlesien.
 Země: moravskoslezská.
 Polit. Bezirk: Prostějov.
 Polit. okres: Prostějov.
 Gerichtsbezirk:
 Současný okres: Púmblov.
 C.-Zahl: 1545
 Jedn. čís.:
 Erzdiözese: Olmütz.
 Arcidiecéze: olomoucká.
 Dekanat:
 Dekanství: Prostějov.
 R. k. Pfarrei:
 R. k. farnost: Kosteletice u Hané.

Trauwungsschein. Oddavkový list.

In der gegenwärtigen Trauungsmatrik, Band: II., Seite: 2., wird hiermit amtlich bezeugt, dass
 v současné oddavkové matričce, svazek: II., strana: 2., došlo k tomu úředně, že
 in der der Trauung
 v této šedě bylo učiněno:

am (in Deutsch):
 dne (tschech):

in der Gegenwart der Zeugen (im o. Zeugn. Chat):
 před svědky:

nach römisch-katholischem Ritus kirchlich getraut worden;
 podle římsko-katolického obřadu církevně byli seženi:

Bräutigam*: Svěda Zdeněk, obchodník ahlm. u Kosteletic, ne. 4.2.1909
 Ženich*: Kosteletice, o. okr. Púmblov, probodný syn Jiřího Svědy, obchodníka u Kosteletic
 a jeho manželky, Rosky Terné, Rím. kat.

Braut*: Láznová Blažena, řádkova u Kosteletic, ne. 4.7.1902 u
 Nováta*: Kosteletice, o. okr. Púmblov, probodná dcera Tomáše Láznové, stoláře
 u Kosteletic a jeho manželky, Janušky Láznové, Rím. kat.

Anmerkung:
 Poznámka:

Mit eigenhändiger Unterschrift des Unterzeichneten und beigedrucktem Amtssiegel bestätigt:
 Potvrzuje vlastnoručním podpisem a úředním razítkem:

Röm. katbol. Pfarramt Kosteletice u Hané am 6. čerence 1942.
 Rim. katol. farní úřad v dne
 Rosent Blouha, kaplan.

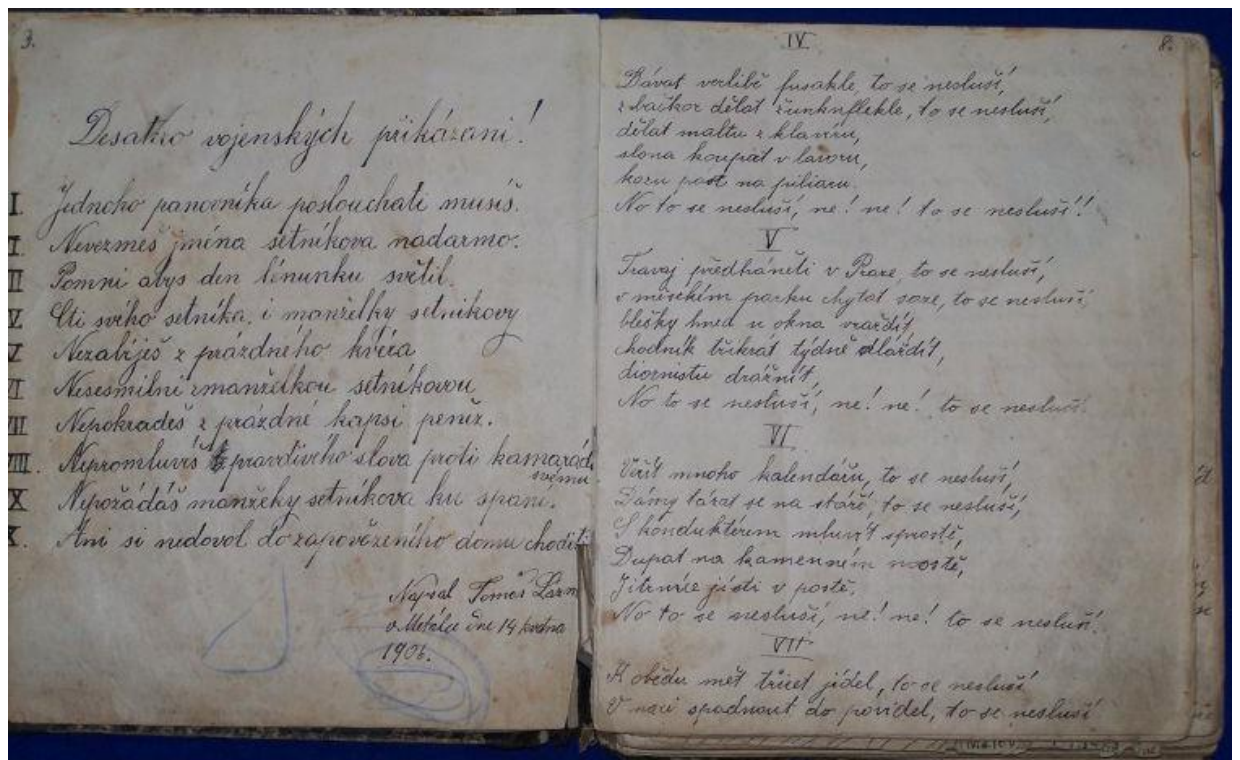

* Familien- und Trauungsm. Charakter, Wohnort, Name etc., Datum der Geburt, Geburtsort, Stand, Staatsangehörigkeit, Religion, Stand, Matrikelnummer, Datum und Ort der Heirat, unterzeichnet, protokolliert, diese Trauung, das Brautpaar, rechtlich, amtlich erkannt, dass, nachdem beide u. matrikel.

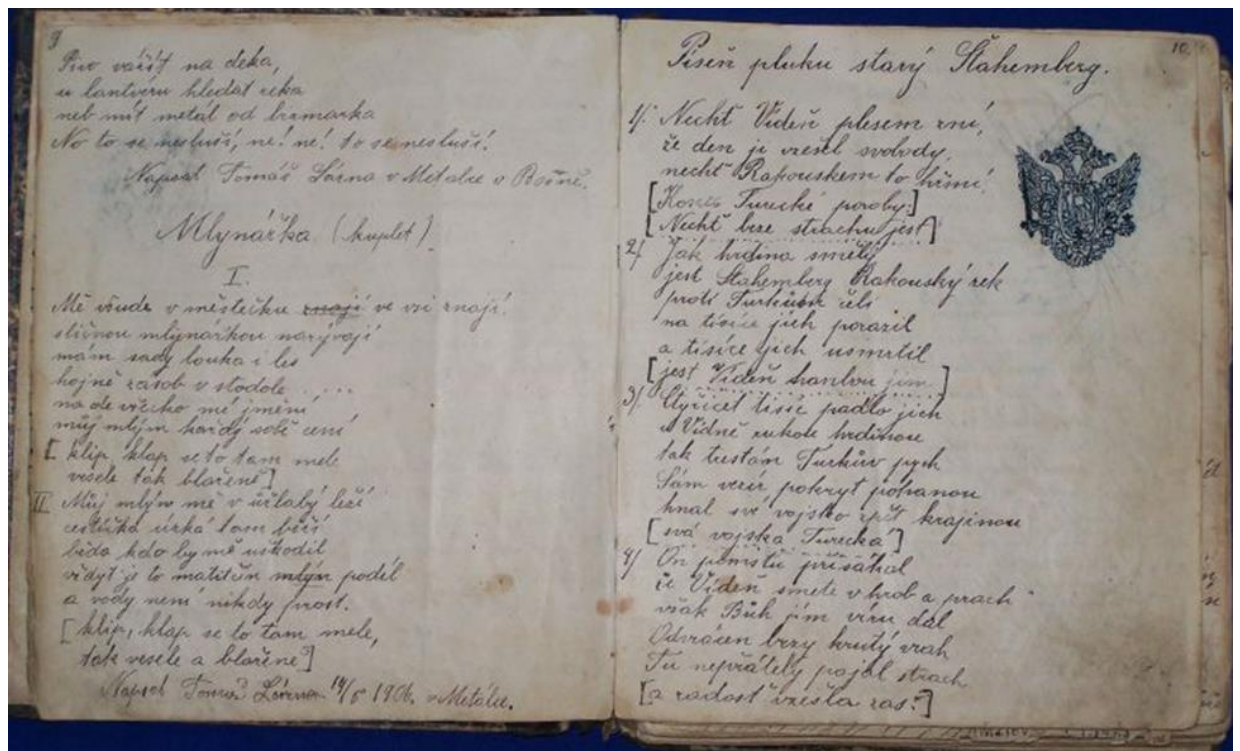
Obr. 55 Oddací list Blaženy Láznové (zapůjčil Zdeněk Švéda)

Obr. 58 Ukázka z deníku – úvodní texty

Obr. 59 Ukázka z deníku – text písně

Obr. 60 Ukázka z deníku – báseň a ilustrace

Obr. 61 Ukázka z deníku – povídka a ilustrace

Obr. 64 Fotografie z vojenské služby v Bosně (zapůjčil M. Černý)

Obr. 65 Svatební fotografie Tomáše Lázny (zapůjčil M. Černý)

Textová příloha

Příloha 1 – Popis druhé bitvy u Dęblinu v říjnu 1914

Bitwa pod Dęblinem. 22.X. - 26.X.1914

Ogólne położenie przed bitwą i zamiary stron.

a) Państwa Centralne: - 1 armia austr. (gen. Dankl), działająca na początku operacji dęblińskiej na lewym skrzydle austriackich sił głównych. 8.X. staje swym lewym skrzydłem (1 korp.) nad Wisłą, między Zawichostem i Sandomierzem, prawym zaś (V i X korp.) nad Sanem i Łęgiem. Decyzja gen. Hindenburga z 9.X. uderzenia na Warszawę zmusza austriackie dowództwo do przedłużenia lewego skrzydła nad Wisłą i zluzowania stojących tam jednostek 9 armii niemieckiej (korp. obrony krajowej, IX i części XX korp.). Szef austriackiego Sztabu Generalnego (gen. Conrad) godził się na przedłużenie lewego skrzydła do rzeki Radomki i postanowił zgromadzić na pld. od szosy Radom - Zwoleń - Góra Puławska większe siły i uderzyć nimi w kierunku ptn. na Rosjan, debuszujących z Dębina i Kozienic w kierunku zach. Natomiast dowództwo niemieckie chciało ściągnąć jak największe siły do uderzenia na Warszawę, gdzie spodziewano się uzyskać sukces o znaczeniu strategicznym, i uważało za niebezpieczne umożliwienie Rosjanom przerzucenia większych sił w rejonie Dębina na lewy brzeg Wisły. Ponieważ, pomimo znacznej przewagi austriackiej, sforsowanie Sanu z obu stron Przemysła nie dało spodziewanych wyników, austriackie dowództwo postanawia i resztę sił 1 armii (X korp.), oraz 2 i 9 dyw. kawalerii przerzucić na lewy brzeg Wisły. W ten sposób wysiłek armii austriackiej nad Sanem, gdzie spodziewano się uzyskać zasadnicze rozstrzygnięcie, zostaje osłabiony i działania jej zostają rozstrzelone na dwa kierunki: Przemysł i Dęblin. W myśl powyższej koncepcji gen. Conrada, dowódca 1 armii austriackiej postanawia ugrupować główne swe siły: I i V korp. (7 dywizji piechoty i Bryg. Legionów Polskich) nad Itzanką, przy czym korp. I, który pod Puławami dotarł do Wisły, będzie musiał 19 i 20.X. wycofać się, by zająć podstawę wyjściową do zamierzonego zwrotu zaczepnego. Jednocześnie zwrócono się do dowództwa 9 armii by niemiecki korp. rezerwowy stojący pod Kozienicami, ustawił się w rejonie Głowaczowa (na ptn. od rzeki Radomki) i stamtąd współdziałał w kontrataku sił austriackich. 21.X. 7 dywizji 1 armii zajęło stanowiska jak na szkicu, przy czym na pld. od Solca linie Wisły ubezpieczała XXXV bryg. i 106 dyw. pospolitego ruszenia. Niemiecki korp. rezerwowy gwardii 3 dyw. gwardii stał pod Głowaczowem, 1 dyw. gwardii niemieckiej w rejonie Radomia. Założenie do bitwy pod Dęblinem przypomina koncepcję Napoleona do bitwy pod Frydlandem.

b) Rosjanie: Po nieudanej próbie 4 armii rosyjskiej (gen. Ewert) 10 i 11.X. przekroczenia Wisły pomiędzy Kazimierzem i Kozienicami i 4 –ma korpusami (Pierwsza bitwa pod Dęblinem), Rosjanie przechodzą w następnych dniach do obrony nad Wisłą jednocześnie przegrupowując siły do ponownego uderzenia, zakrojonego na szeroką skalę, przy czym 4 armia ma uderzyć na Radom. Do działań na pld. od Dębina zostaje pociągnięta również i 9 armia. Działania rosyjskie rozpoczną się 20.X., przy czym uderzenie rosyjskie następuje w momencie, kiedy siły austriacko - niemiecki pod Dęblinem wycofały się, by zająć podstawę wyjściową do zwrotu zaczepnego. 21.X. straż przednie XVII korp. i III kaukaskiego korp. wysunęły się na wysokość Jedlnia - Policzna. Jednocześnie 9 armia rosyjska (gen Leczycki) rozpoczyna przeprawę przez Wisłę. Korp. gwardii przeszedł ją pod Dęblinem i pod wieczór 22.X. zakwaterował się w

obrębie twierdzy. XXV korp. skoncentrował się pod Puławami; XIV korp. przesuwiał się w rejon Kazimierza.

II. Bój wstępny pod Jedlnią i Policzną (22.X.1914). Około południa. 22.X. na linii Czarnolas – Policzna – Zagożdżon (Pionki) - Jedlnia spotykają się straże przednie obu stron. Natarcie austriacko - niemieckie było dla Rosjan zaskoczeniem. Do walki wchodzi: po stronie rosyjskiej straż przednie XVII korp. (Jedlnia) i III kaukaskiego (Policzna – Czarnolas), po stronie zaś niemiecko - austriackiej: dywizje 1. korp. (12, 46, 5) i korp. rezerwowy gwardii. Po kilkugodzinnej walce I korp. austriacki odrzuca Rosjan: XVII korp. na Kozienice, III. na Garbatkę. Korp. rezerwowy gwardii nie mógł zrobić zapowiedzianego wypadu na Stanisławice ponieważ skrzydło jego zostało zagrożone pojawieniem się nowych sił rosyjskich nad dolną Pilicą. V korp. austriacki, nie spotykając większych sił. posunął się pod Łagów stwierdzono jednak, że pod Józefowem, Kazimierzem i w rejonie Góry Puławskiej Rosjanie przechodzą Wisłę. Osłabia to rozpęd V. korp., który musi wydzielić poważniejsze siły na osłonę prawego skrzydła i wyrzucić przeciwnika z rejonu Góry Puławskiej. Wynik boju wstępnego 22.X. dla Austriaków był pomyślny. Wobec spodziewanego wystąpienia Rosjan pomiędzy Dęblinem i Puławami, gen. Dankl postanawia wzmocnić swe prawe skrzydło i zniszczyć przeciwnika w rejonie Kozienic. W nocy 22/23.X. Rosjanie przyśpieszają przerzucanie sił na lewy brzeg Wisły, cały korp. gwardii przesuwa się na prawe skrzydło III. korp.: w rejonie Góry Puławskiej przeprowadza się XXV korp., pod Pawłowicami XVI korp., a pod Tarnowem korpus grenadierów. W wyniku tych działań 23.X. pomiędzy Wisłą a Radomką przyjdzie do wielkiej bitwy spotkaniowej.

III. Przebieg bitwy 23 - 26.X.1914

22.X. 1. armia austriacka wprowadziła do walki wszystkie 7 rozporządzalnych dywizji; strona rosyjska zaś. zaledwie część sił 4. armii - 4 i pół dywizji. 23.X. położenie zmienia się na korzyść Rosjan. Na polu walki pod Dęblinem zjawia się 9. armia rosyjska, w pierwszym rzucie korp. gwardii, który przeprowadził się pod Dęblinem i XXV. korp. pod Puławami. Jednocześnie 4 armia, wzmocniona XVI korp. i korp. grenadierów, przechodzi do kontrataku. Po stronie austr. I korp. (gen. Kirchbach) prowadzi 5 dywizjami dośrodkowe natarcie na Kozienice. Przy czym na prawym skrzydle przez Policzną działają 5 i 14 dyw. piechoty, 46 dyw. piechoty - przez. Bogucin na Brzeźnicę, a 12. dyw. piechoty, wzmocniona przez 43 dyw. strzelców - z Jedlni na Stanisławice. Walka toczyła się w terenie zalesionym, bagnistym, częściowo piaszczystym, utrudniającym użycie artylerii. 23.X. lewe skrzydło 1. korp. uzyskało w natarciu znaczne powodzenie, rozbijając XVII korp.. który po południu został jednocześnie z rejonu Głowaczowa zaatakowany przez 3 dywizję gwardii pruskiej (gen. Litzmann. V. korp. austriacki działa w dwóch kierunkach: 37 dyw. piechoty na Górę Puławską, której nie zdołano opanować, 33 dyw. piechoty na Sarnów, zdobyty po ciężkiej walce wieczorem. Dowódca I. armii austriackiej otrzymał 23.X. wieczorem wiadomość, że Rosjanie przechodzą Wisłę pod Brześciem, zagrażając prawemu skrzydłu armii. W dowództwie armii myślno już o odwrocie. Jednakże dowódca V korp (gen. Puhallo) sądził, że 24.X. zdoła opanować sytuację i zdobędzie Górę Puławską. Tym bardziej, że gen. Kirchbach (dowódca I korp) otrzymał rozkaz oddania do jego dyspozycji znaczniejszych posiłków i skierowania ich na Łagów. 24.X. na całym froncie od Góry Puławskiej do Kozienic toczą się zaciekle walki. 37. dyw. honwedów nie opanowała Góry Puławskiej i wycofała się na Łagów. Prawe skrzydło i centrum I. korp. (14, 5. 46 dyw. piechoty) z trudnością utrzymują zajęte stanowiska. Pod Policzną front 1 korp. został mocno wstrząśnięty. Lewe skrzydło I. korp. (12 dyw. piech. i 43 dyw. strzelców) posunęło się

naprzód pod Stanisławicę jednak pod wieczór musiało się wycofać. W tym dniu Rosjanie wprowadzili do walki na froncie od Iłżanki do Pilicy 13 dywizji piechoty przeciwko 7 dywizjom austriackim i 2 dywizjom niemieckim. 24.X. nie przyniósł rozstrzygnięcia żadnej stronie. W nocy 24/25.X. po otrzymaniu wiadomości, że 37 dyw. honwedów nie może się utrzymać i wycofuje się, gen. Dankl postanawia przerwać walkę i wycofać się. 25.X. o godz. 3 rano wychodzą rozkazy do odwrotu. Jednakże obaj dowódcy korpusów stawiają wniosek. by walki nie przerywano; obaj mają nadzieję, że 25.X. zdołają osiągnąć to. czego nie uzyskano w dniach poprzednich. Gen. Dankl postanawia anulować rozkaz odwrotu i kontynuować walkę. Po stronie rosyjskiej 4. armia szczególnie czołowe korpusy (III. kaukaski i XVII) były w wysokim stopniu wyczerpane. Gen. Ewert postanawia utrzymać zajęte stanowiska i podciągnąć korp. grenadierów. Liczy on również na interwencję 5 armii przekraczającej Wisłę na płu od Pilicy Dowódca 9 armii zamierza kontynuować natarcie 3 korpusów (gwardii, XXV i XIV.) na linię Sucha - Zwoleń - Siekierki.

b) 25.X.1914. - Kryzys bitwy pod Dęblinem

Na prawym skrzydle V. korp. austriackiemu przy pomocy 14 dyw. piechoty, udaje się zatrzymać Rosjan pod Łagowem. Na odcinku I korp. tylko jego lewe skrzydło wykazywało większą aktywność, usiłując na próżno zdobyć Kozienice. Między Radomką i Pilicą na płu od Głowaczowa pod Lipą. korp. rezerwowy gwardii (gen. Gallwitz) rozbił rosyjski korpus grenadierów, odrzucił go na płu., biorąc licznych jeńców. 25.X. wieczorem sytuacja 1 armii austriackiej była bardzo ciężka, jednak nie uważano jej za krytyczną. Na 27.X. spodziewano się posiłków. 2 dyw. piechoty z X korp. Reszta dywizji tego korp. wyciągnięta z frontu nad Sanem, przejdzie forsownymi marszami na pole walki pod Dęblin. 29.X. do Radomiu zbliżały się 2 i 9 dyw. kawalerii (korp. kawalerii Hauera. Gen. Dankl postanawia więc trzymać się do nadejścia X. korp. 25.X., 4. armia rosyjska znajdowała się w dalszym ciągu w ciężkim położeniu. Korpus grenadierów poniósł klęskę, grupa gen. Kłębowskiego (XVII. i XVI. korp.), przyparta do Wisły walczyła ostatkiem sił. III. korp. kaukaski stracił zdolność zaczepną. Natomiast położenie na odcinku 9. armii rosyjskiej znacznie się poprawiło. Lewe skrzydło tej armii 25.X. zyskało niezbędny teren do akcji przeciwko prawemu skrzydłu 1. armii austriackiej. Gen. Leczycki w nocy 25/26.X. wykonał pod Policzną silne uderzenie, które zachwiało frontem austriackiej 5. dyw. piechoty, która z trudem zatrzymała napór przeciwnika. W nocy 25/26.X. gen. Dankl wydaje rozkaz odwrotu, tak ze względu na ciężkie położenie 1. armii, zagrożonej na prawym skrzydle, naciskanej w centrum i znajdującej się w obliczu znacznej przewagi przeciwnika, jak również ze względu na sytuację na płu. 9. armii niemieckiej, zagrożonej na lewym skrzydle. Korp. rezerwowy gwardii pruskiej otrzymał rozkaz do odwrotu na Jedlińsk przez co 1 armia austriacka traciła zabezpieczenie lewego skrzydła, przy tym niebezpieczeństwo na prawym skrzydle na płu. od Puław stale wzrastało.

c) 26.X.1914 - Odwrót

26.X. rano Rosjanie atakują silnie V korp.: 33. dyw. piechoty austriackiej i d-ca V. korp. rozpoczęły odwrót na Zwoleń. 26.X. o godz. 13 gen. Dankl wydaje ogólny rozkaz do odwrotu. Dowódca 1. korp. austr. zamierzał rozpocząć odwrót w nocy 26/27.X., jednakże jego dywizje nie wytrzymały ponownego nacisku 4 armii rosyjskiej i zaczęły wycofywać się przed zapadnięciem zmroku. Między Pilicą i Radomką pozostały jeszcze oddziały rezerwowego korp. gwardii pruskiej, który podobno nic został w odpowiednim czasie zawiadomiony o odwrócie oddziałów austriackich i pozostał izolowany, narażony na odcięcie. Minio ciężkiej sytuacji ostatecznie 1. korp. między godz. 16 a 17 udało

się oderwać bez większych strat w sprzecz. 1 armia austriacka wycofała się na linię: ujście Ilżanki - Zwolen - Jedlnia. Śmiały zamiar stoczenia bitwy pod Dęblinem nie udał się: przez Wisłę zdołały przejść zbyt duże siły rosyjskie, których w żaden sposób 7 dyw. austriackich i dwie dyw. niemieckie złamać nie mogły. 1. armia austriacka straciła w jeńcach, zabitych i rannych około 50000 ludzi.

W walkach pod Dęblinem na odcinku 46 dyw. strzelców, na jej prawym skrzydle, brały udział bataliony Legionów Polskich Piłsudskiego. 21/22.X. komp. 1 (kadrowa) pod dowództwem mjr. Rydza - Śmigłego, przeprowadziła zwiad rejonu Policzna - Garbatka - Laski, stwierdzając wysuwanie się znacznych sił rosyjskich z rejonu twierdzy Dęblin. 22.X. bataliony: V. kpt. Tokarzewskiego - Karasiewicza i VI kpt. Piętka - Herwina zajmując miejscowości Trupień - Kamyk, umożliwiły spokojne debuszowanie 46 dyw. strzelców z bagien Zagożdżonki - tocząc łam walkę aż do ukończenia przeprawy przez przednie elementy tej dywizji. Tegoż dnia po południu III batalion mjr. Rydza - Śmigłego, wyrzucony na prawe skrzydło 46 dyw. w rejon lasów na wsch. od Anielina, stoczył tam krwawą walkę z 3 batalionami 10 p. p. rosyjskiej - chroniąc tym prawe skrzydło dywizji, które było odsłonięte wobec spóźniania się oddziałów 5 dyw. 23.X. I batalion mjr. Żymierskiego w zdecydowanym natarciu na pozycje rosyjskie na płn. - wsch. od Lasek, poderwał wyczerpany już, zupełnie 13 pułk strzelców płk. Wanga - umożliwiając tym samym zdobycie tych wzgórz, na których trwała obrona 46 dyw. przez dni następne aż do 26.X. Wreszcie podciągnięcie wszystkich batalionów pod linię austriackie umożliwiło im utrzymanie tych wzgórz. Szczególnie ładne i znakomite w wykonaniu było podciąganie III batalionu, rozbitego na grupki w ciągu dnia, bez żadnych strat. 26.X. wieczorem patrole legionistów osłaniały odwrót 46 dyw. na Czarną, schodząc ostatecznie w tym momencie, gdy Rosjanie również cofali swą linię o 1000 m., by uchronić się przed spodziewanym natarciem austriackim.

Příloha 2 – Vyprávění očitých svědků bojů u Policzne

POLICZNA

Relacja pracowników dworu w Policznie dotycząca walk pomiędzy wojskami rosyjskimi i austriackimi w dniach 20 – 27 października 1914 w okolicach Policzny.

Przez trzy miesiące ostatnie, miesiące straszliwych zmagañ wojennych, miasto nasze żyło tak, jak i żyje obecnie, w stanie ciągłego podniecenia. Nie jeden z współobywateli naszych powie, że przechodził chwile straszne. Czemże jednak one są w porównaniu z tem, co przeżywali mieszkańcy wioski, sąsiadujących z fortecą Dęblińska, czem są te ostatnie w porównaniu z tem, co przeżyli nasi współrodacy w okopach dwóch wzmagających się armji?

Wspomnijmy dni i noce pomiędzy 20 i 27 zeszłego miesiąca, gdy przez ulice miasta sznurem przesuwali się ranni, a na wozach ciągnęły całe ich tabory. Przypomnijmy sobie ten oddalony, a grozą swą przerażający, ciągły, wielodniowy huk dalekiej straszliwej bitwy. Wspomnijmy te dreszczem przejmujące opowiadania rannych o strasznym żniwie śmierci.

Te dni były najstraszniejsze dla Radomia.

Nie rujnowały nas one materialnie - stały gdzieś zdała od osób naszymi, bynajmniej, nie mogliśmy skarżyć się na straty osobiste, lecz gdzieś w głębi poruszały one nasze instynkty, już w zakres zwierzęcych wchodzące: instynkt zachowania życia, bojaźni śmierci i miłości gatunkowej. Coś dziwnie się rwało w duszy słuchacza przy opowieściach straszliwych - wyobraźnia pod wpływem podniecenia nerwów pracowała zawzięcie, wywołując straszne obrazy wojny...

- „Przebyłem Kraśnik i wszystkie bitwy pod Lublinem, przebyłem odwrót po tych bitwach i zdawało mi się, że piekło widział i przebył za życia ale to, com przebył pod Iwangrodem w bitwach w Policznie, było stokroć straszniejsze, niż piekło"...mówił nam jeden z rannych, żołnierz 13 pułku krakowskiego - „dziecko Krakowa",

- Przed sądem okręgowym długi szereg wozów z rannymi - wysyłają ich na stację. Na jednym siedzi „strzelec polski" i wzrokiem obłąkanym wodzi dokoła, straszliwie wymachując rękami i mamrocząc coś do siebie. „To warjat, objaśnia nas siedzący obok ranny jego towarzysz, szrapnel padł u nóg jego, wyrzucił go na pięć metrów wysoko, zabił trzech żołnierzy obok. On spadł nie naruszony - ale zmysły mu się pomieszały"....

- „Biliśmy się na bagnety w lesie, stanąłem pod drzewem, aby tchu nieco złapać. Trzeci dzień byliśmy już w bitwie, W tem z za drzewa wyskakuje żołnierz rosyjski i już mnie bagnetem ma przebić, lecz Bóg czuwał nademną, rozmyślił się i wyrzucił mnie kolbą od karabina. Klatkę piersiową mi zgruchotał, a potem jeszcze dwie rany. Aleśmy prali!..." mdlejąc zakończył.

„Ludzie, skąd wy jedziecie?... gdzie takie bitwy się toczą?!"

„W Policznie!" pada odpowiedź,

W Policznie, tej pięknej i znanej mieszkańcom Radomia miejscowości, zda się dla przyjemności tylko stworzonej, gdzie wielu z nas bez trosk na letni wypoczynek wyjeżdżało, straszliwa bitwa była stoczoną. A z bitwy tej wracali ludzie 20 to letni z siwymi włosami na głowach!...

Ciekawsze, gdy nie urywkowe, opowieści komunikują nam mieszkańcy Policzny. We dworze miejscowym, zestraszeni przepowiedniami przechodzących oficerów kozackich, wyjechali prawie wszyscy, uwożąc ze sobą administratora miejscowego, p. St. Targowskiego, który, nie mogąc przenieść strasznego napięcia nerwowego, rozchorował się ciężko. Pozostała nieliczna garstka oficjalistów miejscowych i osobistej służby administratora majątku, dała wyjątkowy przykład życzliwości i oddania się swym chlebobodawcom. Pozostali mianowicie: Karolina Raczkowska, gospodyni miejscowego pałacu; Edward Bielecki, praktykant, Piechowicz, felczer; Antoni Czarnecki, kucharz i dwóch parobków. Oto w skróceniu opowieść ich o dniach przebytych.

„W przeddzień wyjazdu, a wyjechali wszyscy, gościło u nas paru oficerów kozackich. Radzili oni nam wyjeżdżać, przepowiadając, że Policzna będzie terenem bitew zaciętych i nieraz może być bombardowaną. Sami byli gotowi do drogi, oczekując tylko wieści, tak, że jedli kolację w czapkach. Na podwórzu żołnierze gospodarowali po swojemu, nikt jednak na to nie zwracał uwagi. - Wszyscy oczekiwali na coś strasznego i, poddając się tej myśli, w trwodze szykowali się do drogi - Nawet ci, którzy nie dowierzając opowieściom i przepowiedniom, w poczuciu swego obowiązku postanowili pozostać uczuwalni lęk przed tem co ma nastąpić. Pan T. pod wpływem tych opowieści i ogólnego podniecenia dostał ataku nerwowego. Uradziliśmy go wywieść. Furmanka za furmanką odchodziły, nie pytając o innych - aż wreszcie ostatni wolant wywiózł chorego administratora 7. żoną. Było to wszystko we wtorek 6 października. Środa minęła spokojnie, aż nam dziwno było bez wojska; dopiero we czwartek weszły wojsko pruskie.

Przez 13 dni gościli Prusacy w Policznie. Było to 13 dni ciężkiej pracy. Wreszcie 18 wyjechali o godz. 10 rano. Zaraz po nich nadciągnęli Kozacy. Przez dwa dni był spokój, wojska przechodziło bardzo mało, wreszcie trzeciego dnia, t. j. 20 przyszedł większy oddział i wielu oficerów. Ci zapewniali, że Niemcy ani Ausfrjacy już nie przyjdą. Jakże się pomylili! O godzinie 12 w południe przyszedł żołnierz z raportem, na skutek którego wszyscy szybko wyjechali w stronę świetlikowej Woli. gdzie już o 3-ej zawiązała się bitwa. Słychać było co raz to zbliżające się strzały, wreszcie bardzo szybko żołnierze rosyjscy powrócili - na podwórzu zaczęły świstać kule. Schroniliśmy się do piwnicy pod dworem, żołnierze zaś rozpoczęli strzelaninę z okien budynków i z poza murów, okrążających podwórze i park, na pierwszym piętrze rechotał karabin maszynowy, przejmując nas lękiem. Zniesiono do pokojów pierwszych rannych, wyszliśmy więc ich opatrywać i karmić. Ranni byli wszyscy Polacy... Przez dzień i noc całą trwała strzelanina, a kule świstały mimo okien, dziurawiąc od czasu do czasu szyby - czas spędzaliśmy przy rannych. Z daleka dochodził nas odgłos armat.

Na drugi dzień, 22 października sytuacja przedstawiała się tak: Rosjanie okopali się pod murami parku; na podwórzu i w samym parku; Austriacy o pół wiorsty od nas, wokoło kościoła i plebanji wzniesli też okopy. Strzelanina karabinowa wzrastała z godziny na godzinę, Wreszcie rano około 8 huknęły armaty. Pierwszy strzał przeraził nas straszliwie. Szrapnel trafił w Ścianę domu, w piwnicach którego siedzieliśmy. Posypały się cegły, kurz napelnił naszą kryjówkę, Było to jakby dane hasło. Zaczęły walić pociski jeden za drugim. Ogluszający huk towarzyszył trzaskowi walących się belek dachu. Na górze karabin maszynowy zawzięcie pracował, doprowadzając nas prawie do oblędu. Leżeliśmy pokotem na ziemi nie jedząc i nie pijąc od dwóch dni. Jeden praktykant wychodził od czasu do czasu na podwórze i przynosił nam ciągle jedne i te same wieści: - kule armatnie padają gęsto na podwórzu dom jeszcze nic trzyma, ściana od kościoła zrujnowana... Trwało to do późnej nocy. Wreszcie usłyszeliśmy straszny krzyk „Austriacy!” Żołnierze rosyjscy gdzieś znikli - natomiast wszedł do nas oficer austriacki-

ki. Praktykant objaśnił go, że tu się schowali mieszkańcy tego dworu - ludzie cywilni. Na rozkaz oficera wyszliśmy wszyscy na podwórze - drząc jeszcze przed strzałami, które w parku i na polach słychać było ciągle, W tem salwa!... paru żołnierzy austriackich padło, kobiety podniosły krzyk straszliwy i wszyscy pędem pobiegli do piwnicy zpowrotem. Salwę tę doli żołnierze rosyjscy, którzy schronili się w pobliskiej oborze. Niedługo się Jednak bronili. Otoczono ich i wzięto do niewoli.

Tak 23 października przybyli do Policzny Austrjacy!

Zdawało się nam wszystkim, że nareszcie nastanie spokój. Nareszcie będzie można ochłonać ze strachu, swobodniej rozejrzeć się i odetchnąć świeżem powietrzem.

Jakżeż straszliwie myliliśmy się.

Ledwie myśl jakaś swobodniejsza skryształizować się zdołała, rozpoczęła się nowa kanonada - odezwały się gdzieś z pod Garbatki armaty rosyjskie.

Zrozpaczeni zaczęliśmy szukać schroniska, gdyż dom, w którym poprzednio znaleźliśmy schronienie, groził lada chwila zupełnem zawaleniem. Kłusa, wśród kul pękających wkoło, przebiegliśmy przez park i w pałacowych piwnicach szukaliśmy bezpieczniejszego kąta,

Przez piątek i sobotę trwała bezustanna strzelanina.

Ranni złożeni w pałacu, bojąc się kul, przyczołgiwali się do nas. Odlamek szrapnela zranił żonę kucharza,

Już huk i groza niebezpieczeństwa przestały na nas działać - gorzej dokuczał nam głód. W naszym schronisku nie było nic do jedzenia.

Praktykant, widząc straszne nasze położenie, chodził pod kulami do gorzelni, skąd przynosił kartofle i wodę ze studni. Szczęśliwie kula zabiła cielę, mięsem którego karmiliśmy się sami i dawali rannym. Nerwy trochę stępiały - oczekiwaliśmy z niecierpliwością i obawą końca.

Zdawało nam się, że kanonada nigdy się nie skończy, gdyż ciągle zwiększała się, wreszcie doszła do kulminacyjnego punktu - huk był tak straszny, że słów słychać nie było. Pozbijaliśmy się w grupki i modliliśmy się drżącymi wargami.

Praktykantowi dnia tego przy wyprawie po kartofle szrapnel oberwał połą od marynarki, a pęd powietrza zerwał czapkę z głowy i poniósł daleko..,

Nadeszła noc. Z daleka dojrzeliliśmy ogień - to paliła się wieś. W chwilę później stały w płomieniach zabudowania dworskie.

Pełne stodoły zboża, które z takim trudem dało się uchronić od grabieży - spaliły się doszczętnie.

Wreszcie z przerażającym krzykiem wpadli żołnierze rosyjscy w ataku na bagnety...

Ten krzyk ludzki straszliwy był gorszym od huku armat.

Tłum żołnierzy skotłował się, zachwiał i wytoczył za bramę...

Policzna była znowu w rękach wojsk rosyjskich, walka jednak jeszcze się nie zakończyła.

Przez calutką niedzielę, dzień i noc,- grzmiały armaty.

W ten dzień zdało nam się, że koniec życia naszego jest bliski. Przemęczone nerwy nie mogły już znosić huku i ciągłej obawy. Siedzieliśmy po katach milcząc lub płacząc, jeść

nikt już nie mógł, zapomnieliśmy o rannych, których dotychczas karmiliśmy. Wielu popadać zaczęło w dziwną obojętność i rezygnację. Szczęściem był to dzień ostatni.

Gdy strzały zaczęły cichnąć, nie zwracaliśmy na to uwagi. Huk był już dla nas czymś zwyczajnym - wszak to był piąty dzień bombardowania Policzny. Wreszcie nad ranem strzały ucichły".

Obecnie wszystko powróciło do normalnego trybu życia, jeżeli nasze życie można nazwać normalnym. Ludzie są jednak dziwnie smutni i przygnębieni - i jakże nie być przygnębionym, gdy trzeba ciągle patrzeć na straszne ślady walki.

Zabudowania dworskie spalone - te, co pozostały dachy mają poniszczone kompletnie, ściany dworu ledwie że się trzymają tak są potrzaskane i podziurawione kulami. Pałac zniszczony straszliwie. Park i pole zryte przez kule i okopy, wśród, których gęsto sterczą krzyże świeżych mogił - w nich śpią snem wiecznym zbratani niedawni wrogowie.

Straszliwy widok przedstawia jeden kąt losu. Zwały pościnanych drzew, okopy tworzą straszną płataninę. A wśród tego wszystkiego sterczą szczątki ludzkie, których jeszcze nie sprzątnięto. Groza wieje, z każdego cala ziemi... Nie możliwym jest ująć w formę pisemną straszliwego zniszczenia.

Kościół w Policzny, piękna budowla gotycka, zapewne ostatni już rok stoi - jest tak zniszczony, że powątpiewać należy, czy można będzie go kiedyś odbudować.

Straszny widok przedstawia wnętrze. Pozawalane sklepienia - połamane ołtarze, kupy gruzu i skorup od granatów. W tem wszystkim świszczce i wyje jesienny wiatr i rozlegają się żalosne glosy kawek. A nad gruzami, wśród strzępów belek i straszliwego rumowiska sterczy krzyż - jedyna pozostałość z wielkiego ołtarza a na nim postać Chrystusa nienaruszona uśmiechem swym zda się mówić: „Jam za was wszystkich cierpiał”...